

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911.   Andra kammaren.   Nr 12.

Fredagen den 3 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 24 och den 25 nästlidne februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att herr riksdagsmannen Smeds Lars Olsson till följd af sjukdom är förhindrad deltaga i Riksdagens arbete, intygas
Stockholm den 2 mars 1911.

Gunnar Furugård.
Legitimerad läkare.

§ 3.

Föredrogs en från bankofullmäktigen C. A. Weber inkommen, till Riksdagen ställd skrifvelse, däri han anhållit att blifva befriad från det honom lämnade uppdrag att vara fullmäktig i riksbanken.

Kammaren biföll för sin del denna anhållan samt beslöt uppdraga åt valmännen för utseende af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret att förrätta val af fullmäktig i riksbanken i den afgångnes ställe.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till bevillningsutskottet propositionerna:

med förslag till ändrad lydelse af 25 § 4 mom. i förordningen angående beskattning af socker den 11 oktober 1907; och

angående förändring af tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse af § 13 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 4 juli 1910.

Till statsutskottet öfverlämnades propositionen angående godkännande af förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk.

§ 5.

Efter föredragning härpå af de på kammarens bord liggande motionerna hänvisades motionerna nr 324 af friherre *Palmstierna* och herr *Christiernson*, nr 325 af herr *Kvarnzelius* och nr 326 af herr *Jönsson* i Refvinge till bankoutskottet samt motionerna nr 327 och 328 af herr *Eriksson* i Grängesberg till konstitutionsutskottet.

§ 6.

Vidare föredrogs den af friherre *Palmstierna* vid nästföregående sammanträde framställda, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framställa spörsmål.

Friherre *Palmstiernas* ifrågavarande anhållan blef af kammaren bifallen.

§ 7.

Statsutskottets utlåtande nr 6 och Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, som härefter föredrogs, blefvo ånyo lagda på bordet.

§ 8.

Ordet lämnades härefter till

Herr *Andersson* i Skifarp, som yttrade: Herr talman! Jag anhåller, att kammaren ville besluta, att Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 måtte uppföras sist å föredragningslistan för morgondagens plenum.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

§ 9.

Följande nya motioner afgåfvos nämligen af:

herr *Kobb*, nr 329, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsunderlag för innehafvaren af de med hvarandra förenade befattningarna såsom öfverläkare vid Stockholms hospital och professor i psykiatri vid karolinska mediko-kirurgiska institutet; och

herr *Jönsson* i Boa, nr 330, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående särskild afgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelsrika, utländska ämnen där användas, samt angående särskild

skatt å maniokarot och andra väsentligen lika stärkelserika, utländska ämnen, använda vid tillverkning af stärkelse.

Nämnda motioner bordlades på begäran.

§ 10.

Till bordläggning anmälades

bevillningsutskottets memorial, nr 7, i anledning af återremisser af bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin; och

lagutskottets utlåtande, nr 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till förhindrande af svek vid handel med hästar m. m.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Gärde	under 4 dagar fr. o. m. den 8 mars,
» <i>Persson</i> i Malmö	» 5 » » » » 6 »
» <i>Andersson</i> i Resebo	» den 4 mars,
» <i>Andersson</i> i Bråborg	» 5 dagar fr. o. m. den 4 mars,
» <i>Rydén</i>	» 5 » » » » 7 »
» <i>Johansson</i> i Jönköping	» 5 » » » » 7 »
» <i>Olofsson</i>	» 4 » » » » 4 »
» <i>Hansson</i>	» den 4 mars,
» <i>Berglund</i>	» 5 dagar fr. o. m. den 4 mars och
» <i>Andersson</i> i Skifarp	» 5 » » » » 6 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3.16 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Lördagen den 4 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Nylander* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående pension å allmänna indragningsstaten till gravören vid sjukarteverket *Fredrik Vilhelm Åkerberg*;

angående bildande af en fond för att underlätta åstadkommande af bibanor inom vissa delar af riket;

angående pension åt stationskarlen *Carl August Malmqvist*; och angående konserveringsarbeten för *Källa ödekyrka*.

Dessa propositioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 2.

Enligt den 1 innevarande mars fattadt beslut företogs nu val af ej mindre tjugufyra valmän för utseende af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, än äfven sex suppleanter för dessa valmän; och utsågos därvid till

Valmän:

friherre <i>Bonde</i>	med 163 röster
herr <i>Christiernson</i>	» 163 »
» <i>Ekman</i> i Göteborg	» 163 »
» <i>Forsberg</i>	» 163 »
» <i>Hansson</i>	» 163 »
» <i>Kronlund</i>	» 163 »
» <i>Lundgren</i> i Varberg	» 163 »
» <i>Lundström</i>	» 163 »
» <i>Neiglick</i>	» 163 »
» <i>Rune</i>	» 163 »
» <i>Thylander</i>	» 163 »
» <i>Bromée</i> i Billsta	» 102 »
» <i>Carlsson</i> i Malmberget	» 102 »
» <i>Jansson</i> i Krakerud	» 102 »
» <i>Kvarnzelius</i>	» 102 »
» <i>Nilson</i> i Örebro	» 102 »
friherre <i>Palmstierna</i>	» 102 »
herr <i>Persson</i> i Tällberg	» 102 »

herr <i>Rissén</i>	med 102 röster	
» <i>Rydén</i>	» 102 »	
» <i>Röing</i>	» 102 »	
» <i>Staaff</i>	» 102 »	
» <i>Ström</i> i Transtrand	» 102 »	och
» <i>Thorsson</i>	» 102 »	.

Närmast i röstetal kommo herrar *Ahlstrand*, *Andersson* i Helgesta, *Andersson* i Bråborg, *Borg*, *Danielsson*, *Fornander*, *Hasselquist*, *Johansson* i Berga, *Nilsson* i Skärhus, *Persson* i Stallerhult, *Svensson* i Skyllberg, *Vahlquist* och *Zetterstrand*, hvar och en med 61 röster.

Suppleanter:

herr <i>Olausson</i>	med 145 röster	
» <i>Larsson</i> i Säby	» 144 »	
» <i>Forssling</i>	» 143 »	
» <i>Gustafsson</i> i Vi	» 143 »	
» <i>Berg</i> i Munkfors	» 111 »	och
» <i>Johansson</i> i Stockholm	» 111 »	.

Närmast i röstetal kommo herrar *Gunnarsson* och *Olsson* i Blädinge, hvardera med 32 röster.

Ordningen mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i näst föregående paragraf omförmälda valen.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid:

herr *Kobbs* motion, nr 329, till statsutskottet, och

herr *Jönssons* i Boa motion, nr 330, till bevillningsutskottet.

§ 5.

Efter föredragning bordlades åter bevillningsutskottets memorial nr 7 och lagutskottets utlåtande nr 13.

§ 6.

Till afgörande förelåg nu Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild stämpling å importerade ägg.

*Angående
särskild stäm-
pling å importe-
rade ägg.*

Angående
särskild stämp-
ling å importe-
rade ägg.
(Forts.)

Inom Andra kammaren hade i denna fråga afgifvits två motioner, nr 164 af herrar *Sjöberg* och *Olausson* samt nr 192 af herr *Månsson*.

I den förstnämnda hemställde motionärerna, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t snarast möjligt gå i författning om utredning rörande lämpliga bestämmelser därom, att utländska ägg skulle vid importen vara försedda med påstämpladt märke, angifvande det främmande ursprunget, och vidtaga däraf föranledda åtgärder.

I den senare motionen föreslogs, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t snarast möjligt gå i författning om utredning rörande lämplig bestämmelse därom, att utländska ägg skulle vid importen och försäljningen vara försedda med påstämpladt märke, angifvande det främmande ursprunget, samt vidtaga däraf föranledda åtgärder.

Utskottet hemställde, att Andra kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t snarast möjligt gå i författning om utredning rörande lämpliga bestämmelser därom, att utländska ägg skulle vid importen och försäljningen vara försedda med påstämpladt märke, angifvande det främmande ursprunget; och, därest denna utredning skulle gifva vid handen, att importen af ifrågavarande ägg genom sådan anordning icke skulle i afsevärd grad försvåras, inkomma till Riksdagen med det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Efter föredragning af utskottets hemställan lämnades ordet på begäran till

Herr Hellberg, som yttrade: Herr talman! Innan debatten angående denna sak tager sin början, skall jag be att få erinra om, att det insmugit sig ett par tryckfel i utskottets utlåtande. Dessa ha visserligen rättats i ett utkommet kartongblad, men detta måtte ha undgått en del kammarledamöters uppmärksamhet, att döma af till mig framställda förfrågningar i afseenden, som röra just dessa tryckfel. Jag har, som sagdt, endast velat på förhand erinra om detta.

Vidare anförde

Herr Röing: Herr talman, mina herrar! Vid upprepade tillfällen ha här uti kammaren motioner väckts angående införande i vårt land af tull å importerade ägg, men lyckligtvis ha dessa motioner tills dato afslagits af Riksdagen, hur protektionistisk representationens majoritet än varit under de sista 20 å 25 åren. Senast i fjol väckte två af de motionärer, hvilkas motioner äro behandlade i föreliggande utskottsbetänkande, förslag om tull å ägg, men som vi erinra oss afslog Andra kammaren med stor majoritet

denna motion, och äfven i Första kammaren blef utgången densamma.

Jag måste medge, att Andra kammarens andra tillfälliga utskott i år formulerat sin motivering på ett mycket försiktigare sätt, än samma utskott gjorde för två år sedan, när denna fråga behandlades. Sålunda har utskottet i sin motivering framhållit, att utskottet ur vissa synpunkter visserligen anser motionen vara synnerligen beaktansvärd, men endast under förutsättning af dess oskadlighet i national- och privatekonomiskt afseende. Och längre ner på sidan 8 säger utskottet, att utskottet vill vara med om en sådan stämpling af äggen, därest densamma »icke kunde antagas menligt inverka på äggmarknaden genom att skada vår äggexport eller genom att i någon som helst nämnvärd grad fördyra äggen såsom lifsmedel för vårt lands befolkning».

Nå, mina herrar, hur ställer sig ägghandeln nu i national- och privatekonomiskt hänseende, och hur skulle det bli, om den föreslagna bestämmelsen komme till stånd? En rationell och väl skött äggexport ha vi icke haft här i Sverige under någon längre följd af år. Det är endast under de sista tio åren, som man kan tala om en dylik. Går man till den officiella statistiken för 1904, så finner man af densamma, att till Sverige importerades det året i rundt tal 84,700,000 ägg, under det exporten endast utgjorde i rundt tal 22,750,000 stycken ägg. Importen var således nära nog fyra gånger så stor som exporten, men redan 1910, alltså sex år därefter, hade importen sjunkit ned till 49,700,000 stycken ägg, och exporten ökats till 41,700,000 stycken. Importen öfversteg således exporten med endast en femtedel, och enligt upplysningar, som jag fått af personer, som väl känna till denna handel, har man all anledning tro och hoppas, att siffrorna i år komma att ställa sig så, att exporten kommer att fullt motsvara importen. Detta tack vare den höga kvaliteten af de ägg vi exportera, hvilket framgår bland annat af ett yttrande från landtbrukskonsulenten i England, hvartill jag skall be att senare i annat sammanhang få återkomma.

Nu är till en början frågan den: Huru ställa sig priserna å den importerade och den exporterade varan? Är det verkligen fördelaktigt att importera dessa ägg och samtidigt exportera en massa svenska ägg? Herr Månsson har i sin motion framhållit, att ur nationalekonomisk synpunkt ställer sig denna ägghandel för vårt land synnerligen ogynnsam, och i motiveringen till sin motion uppger han, att de ägg vi importera från Ryssland ställa sig i ett pris — jag antager, att han hela tiden talar om medelpris — af kronor 1: 30 å 1: 40 per tjog, medan vi för de svenska ägg, som exporteras endast erhålla 80 å 90 öre per tjog. Ja, vore dessa siffror riktiga, skulle naturligtvis herr Månsson ha alldeles rätt; då skulle ur nationalekonomisk synpunkt denna ägghandel vara för vårt land synnerligen ogynnsam och ofördelaktig. Men dessa siffror äro icke riktiga, och jag förstår icke, hur herr Månsson kan lämna en sådan felaktig uppgift, när han likaväl som vi andra riksdagsmän har tillgång till den officiella statistiken, som hvarje år utdelas till

*Angående
särskild stäm-
pling å importe-
rade ägg.
(Forts.)*

*Angående
särskild stämp-
ling å importe-
rade ägg.
(Forts.)*

kammarens ledamöter. Hade han blott kastat en blick på den statistik, som senast kommit oss tillhanda, skulle han ha funnit, dels att de ägg vi importera från Ryssland i medeltal kosta 92 öre per tjog, dels att vi för de ägg, som vi exportera till England kunnat betinga oss ett medelpris af kronor 1: 12, således 25 procent mera än för de ägg vi importera. Det är ju, såvidt jag kan finna, ett tillfredsställande resultat, och det medför, att vår handelsbalans förbättras med minst 500,000 kronor per år.

Så den andra frågan: Komma äggen att i någon nämnvärd grad fördyras, i händelse en sådan bestämmelse skulle komma till stånd, som att äggen vid importen eller förtullningen skola stämplas? Ja, för visso. Den som något känner till, hur ägghandeln drifves i Ryssland, vet, att exportörerna i Petersburg eller de andra ryska exporthamnarna inköpa dessa ägg från det inre af Ryssland, där de inpackas i lådor, fyllda med träull, sägsån, eller hvad det nu kan vara. Tänker man sig nu, att äggen skulle stämplas vid exportorten, hvad blefve följden häraf? Jo, en massa omkostnader naturligtvis, icke blott för själfva stämplingen utan äfven för uppackningen ur lådorna och inpackningen därefter. Fackmän, som sysselsätta sig med äggaffärer, påstå, att man kan beräkna kostnaden härför till 10 öre tjoget. Och för öfrigt, mina herrar, tror jag näppeligen, att man skulle kunna få några ryska exportörer, som ville besvara sig med något dylikt. Rysslands export på Sverige är nämligen högst obetydlig i förhållande till dess export på de öfriga europeiska marknaderna. Jag vände mig häromdagen till ryska generalkonsulatet med förfrågan, huruvida jag ur den ryska statistiken kunde få en uppgift om Rysslands export af ägg till andra europeiska länder och erhöi då den upplysningen, att under år 1909 hade värdet af äggexporten till öfriga europeiska länder utgjort i rundt tal 120 miljoner kronor. Som den ryska äggexporten till Sverige endast uppgår till ett värde af mellan 2 och 2½ miljoner kronor, så utgör den ryska exporten till Sverige icke mer än 1½ à 2 procent af Rysslands hela äggexport.

Skulle man åter tänka sig en sådan stämpling af ägg vid tullkamrarna här i landet, då äggen importerades, så skulle naturligtvis också en massa kostnader uppstå. Dessutom finnes det mot ett dylikt arrangemang ett annat skäl, till hvilket jag senare skall återkomma.

Hvad skulle följden för öfrigt bli, om vi här i landet beslutade en sådan åtgärd som denna stämpling, hvilken uteslutande skulle komma att drabba de ryska äggen, då ju Ryssland är så godt som det enda land, hvarifrån vi i någon större kvantitet importera ägg? Jag kan icke tänka mig annat, än att det skulle i hög grad skada vår export på detta land, till hvilket vi ju i stor utsträckning sätta vår tillit beträffande en framtida export.

Nu tycker väl en och annan af kammarens ledamöter, att det väl icke kan vara så farligt, om man går med på utskottets begäran att få till stånd en utredning i frågan, det är ju icke något annat utskottet begärt. Då ligger emellertid den frågan nära till hands:

Har då ingen dylik utredning genom Kungl. Maj:ts försorg förut ägt rum? Af utskottets betänkande framgår icke, att så skett, men faktum är, att så sent som år 1905 verkställdes på Kungl. Maj:ts föranstaltande en utredning af sakkunniga myndigheter rörande just stämpling af ägg vid import. Det inkom nämligen då en massa skrivelser till Kungl. Maj:t, hvori anhölls, att utländska ägg vid import eller förtullning skulle stämplas. Detta föranledde Kungl. Maj:t att uppdraga åt landbruksstyrelsen och generaltullstyrelsen att utreda denna fråga. De båda styrelserna ägnade mycken uppmärksamhet häråt, och när utredningen något halfår senare inkom till Kungl. Maj:t, befanns det, att landbruksstyrelsen i sitt utlåtande framhållit, att syftemalet med märkningen är att inverka till förekommande af sänkning eller åstadkommande af någon höjning i priserna på de inom landet producerade äggen. Vidare säger landbruksstyrelsen, att märkningen af äggen skulle verka som ett importförbud, och framhåller, att det för öfrigt vore olämpligt att fördyra ett näringsämne, hvilket, såsom fallet är med ägg, bör eller åtminstone borde betraktas som nödvändigt för äfven den fattigare befolkningen. På grund häraf hemställde landbruksstyrelsen, att framställningen icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

*Angående
särskild stämpling
å importerade
ägg.
(Forts.)*

Kungl. generaltullstyrelsen framhöll dessutom, att nära nog oöfverstigliga hinder mötte för tullverket att genom erforderlig undersökning och kontroll vaka öfver efterlefnaden af ett dylikt förbud. Båda myndigheterna, de sakkunniga myndigheterna, ställde sig således fullkomligt afvisande mot denna tanke. Och Kungl. Maj:t beslöt också på grund häraf, att ansökningarna icke skulle till någon åtgärd föranleda.

Ytterligare har en sakkunnig, nämligen jordbrukskonsulenten i England herr Fr. Bagge, så sent som i förra månaden yttrat sig i samma riktning och har, i motsats till hvad herrar Olausson och Sjöberg i sin motion påstå, nämligen att de svenska äggen ha intet vidare anseende på den engelska marknaden, i sitt yttrande framhållit, att vår export är väl ordnad, och han förklarar som sin åsikt, att, om en dylik lag, som nu blifvit föreslagen, skulle komma till stånd, skulle den verka nära nog som ett exportförbud, och han tillägger, att genom denna förordning skulle allt arbete och kapital för att få en ordnad och vinstgivande export vara förgäfvos och bortkastadt.

Då, herr talman, såväl kungl. landbruksstyrelsen som jordbrukskonsulenten i England ha utredt frågan och kommit till det resultat, att en stämpling af utländska ägg skulle i hög grad skada vår äggexport, och således denna fråga redan blifvit utredd, kan jag ej finna anledning föreligga, att det nu från Riksdagens sida skulle skrivas till Kungl. Maj:t för att få en ny utredning till stånd. Jag ber därför att på de grunder jag nu anförd få yrka afslag å såväl utskottets hemställan som i ämnet väckta motioner.

Herr Hellberg: Herr talman! Den föregående talaren har gått i elden för oppositionen här på ett så ifrigt sätt, att man nästan

*Angående
särskild stämp-
ling af importe-
rade ägg.
(Forts.)*

frestas att tro, att här vore fara för fäderneslandet. Men jag tror, att vi kunna ta saken litet lugnare.

Jag ber till att börja med att få erinra, att, som herrarna här se af utskottets betänkande, utskottet i år står på samma punkt, som det gjorde för två år sedan, då det hade äran och nöjet att inom sig räkna en medlem med så blixtrande genialitet — hvilken genialitet i öfrigt är bekant öfver hela landet — att han kan göra sig till specialist i hvilket ämne som helst, när han så finner för godt. Det behagade honom då att utbilda sig till specialist just i detta ämne, hvilket också fick sitt uttryck i det årets utmärkta utskottsyttande. Ingenting har sedan dess tillkommit, som skulle kunna göra, att utskottet i år frångått sin förra ståndpunkt. Utskottet, som visserligen har förlorat ännu en kapacitet, räknar dock för öfrigt samma medlemmar som för två år sedan och står därför, som sagdt, på samma ståndpunkt. Ingenting har tillkommit, sade jag — tvärtom har det i dagspressen förekommit vissa artiklar, som gifvit utskottet ytterligare stöd för dess ståndpunkt: jag syftar på de omnämmanden, som där förekommit, rörande det fusk, som i fråga om äggaffärer i ganska stor skala bedrifves så till vida, att man stämplar ryska importerade ägg som svenska och sedan utgifver dem som svenska. Jag kan gärna strax anföra ett exempel, visande, huru det bluffas, när det gäller affärer med ägg. I åsyftade tidningsmeddelanden förekommer en redogörelse för, huru det går till bland annat hos en ägghandlare här i Stockholm. Han hade afsänt »5 tjog stämplade hönsgårdsägg» à kronor 2.10. Men den dagen var partipriset för svenska hönsgårdsägg kronor 2.50 pr tjog och för ryska ägg blott kronor 1.60. Då det väl knappast är troligt, att vederbörande försäljare åtnöjt sig med 40 öre pr tjog under partipriset, är det väl otvifvelaktigt, att han i stället tillgodogjort sig 50 öre öfver ett annat partipris, d. v. s. priset på ryska ägg.

Nu frågar jag: är det den äggkonsumerande befolkningen här i landet, som är så rädd för åtgärder i den riktning, motionärerna här ifrågasätta? Nej, det är icke gärna tänkbart, då det är känt, att hit importerade ägg till sin kvalitet äro icke obetydligt underlägsna de inhemska äggen. Allmänheten har ju fordran på att lätt kunna skilja en sämre vara från en bättre. Nej, det är exportörerna i Stockholm och Göteborg, som hysa fruktan för dylika åtgärder, och de synas i ifrågavarande hänseende icke bry sig om hvad de kosta på sig. De sända ut massor af skrifter — utskottets bord däruppe formligen dignar af broschyrer i denna sak.

Den föregående ärade talaren sade, att utskottet icke tycks ha haft reda på att denna fråga förr varit före. Jo bevars, utskottet vet mycket väl, att redan 1905 ingingo ordförandena i flera svenska äggförsäljningsföreningar jämte intressenter i svenska fjäderfäafvelsföreningen till Kungl. Maj:t med en petition i det här afseendet, nämligen att få stämpel på ägg. Och det är sant, som den föregående talaren sade, att landtbruksstyrelsen och generaltullstyrelsen afstyrkt ifrågavarande framställning, hufvudsakligen på den grund,

att de trodde — de *trodde* endast — att det skulle bli svårt att vaka öfver efterlefnaden af en eventuell förordning, gående ut på tvångsbestämmelser beträffande ursprungsbeteckningen på ägg. Men hvad är det den föregående talaren och äfven de förut omnämnda exportörerna ha glömt att omtala? Jo, de ha glömt att säga, att kommerskollegium tillstyrkte saken. Det tillstyrkte, att det skulle utfärdas bestämmelser därom, att å importerade ägg skulle stå ordet *Import*. Man gick från det hållet så långt, att man förklarade, att äggen i annat fall skulle tagas i beslag. Och jag tror, att man har rättighet att antaga, att ett sådant verk som kommerskollegium tagit lika mycken hänsyn till de nationalekonomiska intressena, som den föregående talaren har gjort. Jag tror således icke, att jag vidare behöfver ingå på svaromål i fråga om hans nationalekonomiska funderingar, när kommerskollegium yttrat sig i sådan riktning.

*Angående
särskild stämpling
å importerade ägg.
(Forts.)*

Man sade vidare, såsom motiv för åtgärden, i detta ämbetsverk, att det var ett statsintresse, det här gällde, att de inhemska producenterna skulle skyddas mot obehöriga intrång, och man sade också en annan sak, nämligen att denna stämpling vore till fördel för konsumenterna, som därigenom bättre kunde bedöma varans värde. Utskottet vill heller intet annat än skydda producenterna mot illojal konkurrens. Det vill skydda konsumenterna och anser det därvid särdeles viktigt att söka förekomma, att mindre förfarna och köpstarka kunder mot sin önskan få en gammal och mindervärdig vara.

Det är sålunda här icke fråga om att få något importförbud, såsom herr Röing säger: förslaget kan icke innebära något sådant och kan icke verka som ett sådant. Vi vilja icke skydda den inhemska varan på det sättet; vi vilja fastmer reglera den importerade varans pris, och vi vilja endast äsätta varan en riktig ursprungsbeteckning. Detta behöfs också verkligen. Här gå i handel ochandel ryska ägg som svenska på torg och i butiker. Det skickas lådvis sådana ägg på halfva öfre Sverige: till Jämtland, Ångermanland, Västerbotten och Norrbotten skickas lådor med dylika ägg, och på dem figurera svenska namn, så fina namn som »Svea» och »Göta». Detta anser utskottet vara ett oskick.

Så nämnde den föregående talaren som ett andra moment, när det gällde bemötandet af motionärernas önskemål, en sak, som äfven förekommit vid näst föregående års debatt i ämnet, nämligen frågan om priset, och han ansåg, att detta skulle nu bli så fördyradt, att det skulle befinnas omöjligt att genomföra det ifrågavarande förslaget. Ja, som herrarna minnas, så hade den af mig förut omnämnde ledamoten af utskottet här ett litet räkneexperiment angående denna fråga för två år sedan, och vi, som hade bara vanligt förstånd, vi fattade att det var rätt, då han hade räknat ut, att prisförhöjningen icke komme att belöpa sig till mer än högst en bråkdel af ett öre. Det var endast en och annan, som ej ville inse det; och jag minns bland dessa senare särskildt en ledamot af kammaren, som för öfrigt stötte sig på, att det fanns ett uttryck i utskottets yttrande, som hette »bondägg». Nej, den utländska exportören kommer

Äggnende
särskild stäm-
pling å importe-
rade ägg.
(Forts.)

att ordna saken med sina uppköpare så, att ej nämnvärda kostnader uppstå. Stämplingen kan ej medföra någon nämnvärd prisförhöjning för importerade ägg. Att emellertid *någon* prisförhöjning kan komma till stånd, har utskottet ej velat förneka, men att den kommer att blifva så stor, att den skulle verka som ett importförbud, kunna vi ej tänka oss. Men för den händelse att, såsom från annat håll påstås, den utländska importen genom den föreslagna åtgärden skulle förorsakas alltför stora svårigheter eller därmed skulle visa sig blifva förenade så stora kostnader, att det blefve något afbräck i importen, vill utskottet, att Kungl. Maj:t skall få utreda den saken. Utskottet har för liten apparat att kunna göra det. Här i kammaren ha emellertid hvarken förra gången eller nu framvisats några bestämda skäl, att dylika svårigheter eller kostnader skola uppstå. Det är endast förmodanden, som ha gjorts. Vi vilja icke mera, än att Kungl. Maj:t skall få utreda den saken, och vi anse, att det så mycket lättare bör gå för sig, som Riksdagen väl skrivit till Kungl. Maj:t om mindre betydande saker än denna.

De ryska äggen ställa sig här omkring 40 öre billigare, och då torde det ej vara otänkbart, om någon här i landet skulle komma på den tanken, att exportera sådana till England. Frågan är, om icke redan så sker, eftersom det föres ett så förskräckligt väsen, som här är fallet. De ägg, som stämplas med svenskt eller danskt märke, äro, som vi veta, mycket begärliga i England. Jag ber bara i detta sammanhang få analogivis erinra därom, att, inman ännu äggaffären i Danmark var så upparbetad som den nu är, man då i Danmark köpte svenska ägg och stämplade dem som danska och skickade dem till England. Ja, det ansågo vi då vara ett oskick, och jag undrar, om vi nu skulle vara med om att göra oss delaktiga i samma oskick i fråga om ryska ägg.

Herr Rösing nämnde något om handelsbalansen; densamma var äfven på tal vid denna fragas ventilerings för två år sedan här i kammaren. Handelsbalansen beror väl efter mitt ringa förmenande på förhållandet mellan export och import. Ju mindre import, desto mindre skuld få vi till utlandet. Om genom stämpling af ägg importen möjligen i någon mån skulle försväras, så måste väl detta förbättra handelsbalansen: hvilket skulle bevisas.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman i Göteborg: Herr talman! Jag måste ansluta mig till den åsikt, enligt hvilken ett stadgande om stämpling af ägg skulle vara liktydigt eller i hög grad närsläktad med importförbud. Stämplingen kommer nämligen att förorsaka stora kostnader dels genom åsättandet af stämpel i utländsk hamn, dels genom de kontroll-åtgärder, som blefve nödvändiga i svensk hamn. Man har sagt, att en person skulle kunna stämpla 10.000 ägg om dagen, men han skulle i hvarje fall icke hinna ombesörja den transport och ompackning, som behöfdes för att stämplingen skulle kunna ske. Icke heller har man tänkt på den risk för krossning af äggen, som otvifvelaktigt uppkomne vid stämplingens verkställande. Vidare är att märka,

att om kontrollen i svensk hamn skall bli effektiv, nödvändiggör den samma åtgärder, som fordras för export från en rysk eller annan utländsk hamn med afseende på ompackning o. s. v. Alla de sålunda med stämplingen förenade kostnaderna äro otvifvelaktigt så höga, att det icke lönar sig att vidare importera utländska ägg. Om det nu vore så, att alla från Ryssland exporterade ägg skulle stämplas, kunde möjligen den ifrågasatta stämplingen hafva fog för sig, men om det endast är Sverige, som föreskrifver stämpling, är det tydligt, att exporten drager sig från det enda land, som fordrar stämpling, till andra, som icke fordra en sådan.

*Angående
särskild stämpling
å importerade ägg.
(Forts.)*

Jag vill dessutom framhålla, att det i allmänhet är en förhatlig sak att åsätta stämpel å en vara, hvarigenom denna får anseende för mindervärdighet. Det gör folk ej gärna. Det finnes emellertid ett annat sätt att åstadkomma den effekt man vill uppnå, och det är att stämpla svenska ägg för att därigenom visa, att de äro mera goda och dugliga än utländska. Det arbetas nu för tiden på att få till stånd en svensk varustämpel, som skall åsättas svenska varor, så att icke utländska varor kunna segla under svensk flagg. Hvad hindrar, att äggproducenterna hvar i sin stad åsätta äggen en varustämpel i lämplig form, därigenom ådagaläggande deras svenska ursprung? För en sådan åtgärd behöfs ingen lagstiftning, utan den kan vidtagas af producenterna själfva.

Man har sagt, att allmänheten måste skyddas mot dåliga utländska varor. Min tro är emellertid, att allmänheten utan vidare förstår att skydda sig i det fallet. Den, som köpt hos en handlande dåliga ägg, köper inga ägg hos denne längre, och en importör, som af en utländsk firma fått dåliga ägg, betalar dem helt enkelt icke.

Om nu, såsom antagligt är, en föreskrift om stämpling af äggen skulle försvåra importen, blifve följden, att vår export af ägg måste upphöra, därför att de ägg, som skulle exporterats, behöfdes för konsumtionen inom landet. Men den inhemska produktionen behöfver icke ett sådant skydd. De ägg, som här produceras, finna lika väl afsättning och betalas lika väl i alla fall. Ägghandeln kan skyddas, utan att producenterna bli lidande. Det synes vara så, att vår äggproduktion alltmer onödiggör importen, och det kommer snart en dag, då den inhemska produktionen kan tillgodose behöfvet af ägg i hela landet. Vi se, att det går i den riktningen, att importen minskas och att exporten stiger. Jag har icke funnit, att någon egentligen velat göra gällande, att produktionen behöfver något skydd i detta fall, utan hela frågan har kommit fram på en omväg: då ägg tull icke blef införd, skulle stämplingen tjäna som ett förklädt tullskydd.

Emedan jag är angelägen om, att vår handel icke betungas med onödiga förordningar, och då jag icke kan finna, att den inhemska äggproduktionen på något sätt har olägenhet af importen, ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Olausson: Herr talman! Efter den ingående behandling utskottets ärade ordförande ägnat frågan, har jag icke mycket att

Angående
särskild stämp-
ling & importe-
rade ägg.
(Forts.)

tillägga. Jag vill dock i min ringa mån söka bemöta de två talare, som här uppträdt mot utskottet.

Den förste ärade talaren, herr Röing, upplyste oss om, att priset på ryska importerade ägg ställde sig betydligt billigare, än det vi få för de ägg, vi exportera till England. Detta är — ur *en* synpunkt — fullkomligt sant. Men jag vill erinra herr Röing om, att det i så fall endast tages hänsyn till kvantiteten och icke till kvaliteten. Med afseende på kvaliteten äro de ryska importerade äggen, de som betinga ett 20 procent billigare pris. också 20 procent mindre värda, hvadan alltså priset för dessa ägg icke ställer sig *förmånligare* än det, som betalas för de svenska. Man kan då fråga sig, hur det är möjligt, att, då ett ägg i alla fall är ett ägg, det må vara ryskt eller svenskt, de ryska äggen ha så mycket mindre värde än de svenska. Jo, mina herrar, det beror därpå, att de ryska äggen uppsamlas i sydligaste Ryssland, så att de, när de komma till Sverige, redan hunnit taga skada: förruttnelseprocessen har börjat försiggå. Då den svenske importören tager hand om äggen, får han göra sig mycken möda med att gallra bort ruttna ägg, och för hvarje dag måste åter sådana ägg kastas bort, som äro så förstörda, att de icke kunna användas till människoföda. Man kan sålunda tryggt och utan öfverdrift påstå, att de ryska äggen icke äro en enda procent billigare än de svenska, på grund af sin sämre kvalitet.

Herr Röing gör emellertid gällande, att det förhållandet, att vi importera billiga ägg från Ryssland och exportera våra egna dyrare ägg till England, upphjälper handelsbalansen. Jag hemställer till herrarne, om vi verkligen förbättra handelsbalansen genom att importera — ruttna ryska ägg.

Vidare förmenar herr Röing, att, om stämpling komme till stånd, den skulle höja äggpriset med minst 10 öre per tjog. Jag har vänt mig till en ägguppköpare i Bohuslän, som drifver sin rörelse öfver hela Sverige. Han köper äggen ostämplade, men låter dem undergå stämpling, innan de säljas. Han har fått anställa särskild arbetskraft för ändamålet, och då jag frågade honom, hvad han betalade för arbetet med stämplingen, uppgaf han, att det gick till *ett öre per tjog*. Under sådana förhållanden torde den fördyring af äggen, som stämplingen skulle medföra, icke hindra den ryska exporten till Sverige — om nu denna öfverhufvud kan anses önskvärd.

Herr Röing erinrade om att det förra året väcktes en motion om tull på ägg. Frågan föll i denna kammare på den grund, att man ansåg, det äggen uppenbarligen genom en sådan tull skulle fördyras, och jag får erkänna, att de skäl, som anfördes för afslag, i viss mån voro berättigade, ty det kan icke vara lämpligt att fördyra lifsförmödenheterna. Men här ifrågasättes icke någon fördyring, här begäres, att konsumenterna skola genom stämplingen sättas i stånd att vid inköp bedöma, hvilka ägg äro ryska, så att man icke mot sin vilja blir påtvingad en dålig vara för högt pris. Vidare begäres det, att de inhemska producenterna genom stämpling af äggen skola bli skyddade mot illojal konkurrens. Vi veta, att det är Sveriges fattigaste befolkning, som hufvudsakligen bedrifver den ifrågavarande

näringsen. Är det för mycket begärddt, att dessa producenter skola genom äggens stämpling bli skyddade från illojal konkurrens, äfven om priset på varan därigenom skulle höjas med ett öre per tjög?

Vidare framhöll herr Röing, att om man utfärdade påbud om stämpling, skulle man skada handelsförbindelserna med Ryssland. Förlidet är satt den ärade talaren själf, om jag icke missminner mig, såsom framstående ledamot af bevillningsutskottet. Där förekom då frågan om revidering af tulltaxan, och man omgärdade landet med höga tullar såsom skydd mot importen utifrån, bl. a. från Ryssland. Men jag har icke kunnat finna, att herr Röing i detta fall på en enda punkt uttalat någon farhåga för, att man skulle skada handelsförbindelserna med Ryssland. Men nu vill han söka inbilla kammaren, att en sådan obetydlig sak som stämpling af ägg skulle skada handelsförbindelserna. Höga tullar däremot skada dem icke alls!

Det är en annan fråga af stor vikt, som man i detta sammanhang icke bör uraktlåta att vidröra. Jag vill icke påstå, att hvad jag i detta fall säger är med verkliga förhållandet öfverensstämmande, emedan jag ej har några bevis härför i min hand, men jag vill dock uttala mina betänkligheter i ett visst fall. Vi veta ju, att den svenska marknaden gifver högst få ägg vintertiden. Det ligger då nära till hands att denna tid importera ägg för att fylla behovet med hänsyn till exporten på England. Man har då stor anledning befara, att hänsynslösa exportörer icke draga sig för att just denna tid exportera till England ryska ägg. Den svenska landtbrukskonsulenten i England har flercaldiga gånger — trots det att han nu motsagt sig själf — framfört klagomål öfver den ojämna beskaffenheten hos de svenska exportäggen, och det ligger nära till hands att tänka sig att denna förorsakas däraf, att ryska ägg utföras från Sverige.

Jag vill naturligtvis icke påstå, att någon sådan export af ryska ägg redan ägt rum, men möjligheten däraf föreligger, och detta förhållande manar hvarje svensk man att medverka till att icke hänsynslösa exportörer bli satta i tillfälle att skada vår export på England, hvilken blefve totalt förstörd, om den möjlighet jag här antydtt blefve verklighet.

Det har framhållits, att det skulle vara förmånligt att exportera dyra ägg till England och importera billiga ryska ägg. Jag vill emellertid upplysa, att England importerar äfven ryska ägg, och det vore märkvärdigt, om man där skulle betala mer för den svenska varan än för den ryska, om de vore jämngodas. Men det är tydligt och uppenbart, att det engelska folket, som är ett klokt folk, granskar varans värde och finner de svenska äggen stå högre i näringsvärde än de ryska, och därför föredrar man att betala mera för de svenska äggen än för de ryska.

Böra icke vi taga engelsmännen till föredöme i detta fall? Kan det vara till någon fördel för oss att exportera en god inhemsk vara och själfva använda en mindre värd utländsk? Jag tror det icke.

Nu har det sagts af en talare här bakom mig, att svenskarne kunde stämpla sina ägg, hvarigenom de ryska såsom ostämplade blefve lätta att igenkänna. Ja, om det kunde komma därhän, skulle

*Angående
särskild stämpling
å importerade ägg.
(Forts.)*

Angående
särskild stämpling
å importerade ägg.
(Forts.)

kanske vart mål till största delen vara vunnet, men jag säger, att det är rent omöjligt att förfara på det sättet. En del hönsgårdar hafva visserligen antagit märken, som de låtit inregistrera, men det låter icke tänka sig, att en större allmänhet skulle kunna göra på samma sätt. Och äfven om så gjordes, skulle en del importörer kunna anlägga hönsgårdar och antaga egna märken, med hvilka de också kunde stämpla de ryska äggen, utan att myndigheterna skulle kunna ingripa däremot.

Jag skall till slut — hvilket jag redan förut omnämnt — säga hvad som varit hufvudanledningen till att jag skrifvit under motionen. Det var, att jag ansåg det nödvändigt, att den konsumerande allmänheten lättare kunde afgöra, hvilka ägg, som vore svenska och hvilka utländska, samt att producenterna finge skydd mot illojal konkurrens. Hur denna illojala konkurrens tillgår, påvisades af utskottets ärade ordförande i hans anförande, hvarför jag icke behöfver upprepa detsamma.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Palme: Herr talman! Det var helt säkert för många af kammararens ledamöter liksom för mig synnerligen intressant att höra den föregående ärade talarens anförande, men jag kan icke finna annat, än att röstens styrka och argumentens styrka stodo i omvänd proportion till hvarandra. Jag vill därför icke sysselsätta mig så mycket med honom, utan fast mera vill jag vända mig något mot utskottets ärade ordförande.

Han började med att tala om att de, som egentligen intresserade sig för denna fråga, vore äggexportörerna. Jag ber att å egna vägnar få protestera mot detta påstående. Jag är mycket intresserad af frågan, men jag är icke äggexportör, ehuru väl äggkonsument och äggproducent. Jag säljer ärligen icke så litet ägg och har till följd däraf en viss sakkunskap på området.

Den ärade ordföranden ansåg vidare, att det icke, såsom åtskilliga myndigheter yttrat, vore liktydigt med importförbud för ryska ägg, om motionärernas förslag bifölles. Jag tror icke, att han har rätt i det, eller att han kan vidhålla sitt påstående, om han riktigt noggrant studerar frågan. Den siste ärade talaren erkände, såvidt jag kunde finna, att man icke kan tänka på att få äggen stämplade i Ryssland. Jag kan omnämna, att man från danskt håll försökt få de ägg, som importerades från Ryssland, stämplade därstädes, men att man i Ryssland bestämdt afvisat ett sådant förslag. Jag tror, att ryssarne skulle afvisa ett dylikt förslag äfven från oss, så mycket mer som endast $1\frac{1}{2}$ à 2 procent af deras äggexport går till Sverige. Vi måste således räkna med att vi icke kunna få äggen stämplade i Ryssland. Stämplingen skulle ske i Sverige, menade den siste ärade talaren. Han nämnde, att en person, med hvilken han satt sig i förbindelse, sagt honom, att den skulle kunna utföras för ett öre per tjog. Ja, det går med ägg, som komma från de olika producenterna till insamlingsställena i en landsända.

Där går det lättare att stämpla ägg efter ägg, men här är det fråga om ägg, som komma från Ryssland, förpackade. För dem måste det betalas afgift, när de inhysas i tullpackhusen, de måste packas upp, stämplas och förpackas på nytt för att sändas vidare, allt detta under uppsikt af tulltjänstemän. Det skulle icke kunna göras för ett öre per tjog, utan kostnaden skulle belöpa sig till mellan 10 och 20 öre per tjog enligt noggranna beräkningar.

*Angående
särskild stämpling
å importerade ägg.
(Forts.)*

Utskottets ärade ordförande talade vidare om att det går mycket ryska ägg under falsk flagg, om jag så får säga, eller rättare under svensk firmabeteckning. Det är beklagligt, att en sak, som är så lätt att leda i bevis, icke blifvit bevisad, ty vi hafva ju 22 kap. strafflagen, som kunde tillämpas på sådan art af bedrägeri. Om det göres i större skala, tror jag, att det är mycket lätt att åstadkomma sådan bevisföring, att saken kan blifva bestraffad.

Jag vill erinra den ärade ordföranden om hvad den auktoritet på ägghandelns område, hvars afgång från utskottet han så lifligt beklagade, nämligen professor Thyren — jag förmodar, att han menade honom — yttrat just beträffande stämpling af ägg. Han har ställt i utsikt, att vi mer och mer skulle höja kvalitén hos våra inhemska ägg och därmed få fram stämpling af våra inhemska ägg, och så — det var år 1909 — säger han: »Det lider knappast något tvifvel, att ändamålet med motionen på det allra bästa sätt skulle uppnås, därest de *inhemska* äggens stämpling med varumärke och datum blefve fullkomligt genomförd och de därvid använda varumärkena inregistrerade.» Det är den väg vi hafva att gå.

Nu har emellertid utskottets ärade ordförande följande bevisföring: ju mindre import, desto bättre handelsbalans, och därför är det bättre att hindra importen af ryska ägg. Och han tillägger för säkerhets skull: hvilket skulle bevisas. Jag känner mig icke öfvertygad af denna bevisföring. Saken är helt enkelt den, att, om man importerar en billig vara, hvars kvalitet är alldeles tillräcklig för att den skall kunna användas för tekniskt bruk, i bagerier o. d., samt om man samtidigt exporterar en nästan lika stor kvantitet af en inhemsk vara, som man låter köparen betala med ett pris, hvilket är cirka 25 procent högre än den importerade varans, så gör man icke någon förlust för handelsbalansen genom att hålla sin export och import på det sättet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herr Röings yrkande.

Herr Sjöberg: Herr talman, mina herrar! Efter den sakrika utredning, som utskottets ärade ordförande och min medmotionär, herr Olausson, framlagt för kammaren, skall jag för min del göra pinan kort och endast yrka bifall till utskottets hemställen samt min och herr Olaussons motion. Men jag kan icke återhålla en undran inom mig däröfver, att, så snart denna äggfråga är efter år kommer fram, ger sig från visst håll en viss nervositet till känna i tal och skrift. Utskottets ordförande har ju också framhållit, huru som vi fått dubletter af broschyrer i frågan, och min medmotionär

Angående
särskild stämp-
ling å importe-
rade ägg.
(Forts.)

och jag hafva till och med fått fyra exemplar hvar för att detta skall verka på oss, så att vi draga oss tillbaka och känna oss stukade.

Jag får uppriktigt säga, att jag för min enskilda del genom herrarnes från göteborgshållet yttranden blifvit ännu mera styrkt i min åsikt, att det är nödvändigt att förr eller senare de ryska äggen blifva stämplade. Jag känner mig frestad att, då — såsom en af herrarne nämnde — denna export stigit så hastigt, undra, hur det kan vara med dessa importerade ägg, om de icke stämplas här och sedan exporteras såsom svenska ägg till England. Jag är rädd för att det kommer ett bakslag.

Jag skall, herr talman, såsom jag nyss nämnde, vara kortfattad och endast be att få yrka bifall till min och herr Olaussons motion samt instämma i utskottets hemställan.

Herr Thyren: Herr talman, mina herrar! Jag har haft äran att ett par gånger omnämnas i denna äggdebatt. Detta torde kanske vara tillräckligt skäl för mig att, visserligen utan att på något sätt vilja uppträda såsom auktoritet på ägghandelns område — om den föregående ärade talaren menade något sådant, så måste det berott på missförstånd — uttala min uppfattning af frågan.

Jag kan icke neka, att jag från debatten år 1909 medbragte det totalintrycket, att utgången då i någon mån berott på hvad man kallar språkets makt öfver tanken. Så snart ordet skydd eller protektionism nämnes, kan det lätt hända, att man envisas att se frågan under en gifven synvinkel: man är genast färdig att utan vidare fördöma allt »skydd» såsom af ondo. Men, mina herrar, jag tror, att det är nödvändigt att skilja mellan skydd och skydd. Hvad är det för skydd vi här vilja vinna; *hvem* skall skyddas och *mot hvad*?

Jo, för det första skall den lilla köparen, den *fattige konsumenten* skyddas. Han har, enligt hvad herrarne lätt kunna öfvertyga sig om såväl här i Stockholm i hökerierna som ännu mera i småstäderna, mycket liten fördel af importen utaf ryska ägg. Åtminstone när han köper de ryska äggen styckevis, bli de i det allra närmaste lika dyra som prima svenska ägg äro i de bättre affärerna. Hvarför? Jo, det skiljes helt enkelt icke i dessa småstäder mellan ryska ägg och svenska. Det är samma förhållande, som därest det icke funnes någon lagstiftning i syfte att skilja mellan margarin och smör. Ingen skall inbilla sig, att den, som då ville hafva smör, verkligen alltid finge det. I *många* fall finge han margarin, och det finge han ofta betala lika dyrt, som han nu får betala smör.

Nämnda skydd är det ena, som man vill vinna. Nu skulle man i likhet med herr Palme kunna säga, att den rätta vägen att vinna detta mål är att producenterna här i Sverige besluta sig för att stämpla sina ägg. Jag står för mina egna af herr Palme refererade ord, att vi såsom ett framtidsperspektiv böra tänka oss, att alla svenska ägg stämplas, innan de komma i handeln. Men det minsta man känner till förhållandena särskildt i våra glest befolkade trakter, i Norrland och mellersta Sverige, så inser man (såsom jag

på sin tid äfven framhöll) det otänkbara i, att alla dessa många producenter omedelbart skulle kunna utrustas med kautschukstämplar o. s. v. Det torde dröja ganska länge, innan vi nå detta framtids-mål. Därför måste vi under tiden söka göra hvad vi kunna för att skydda den fattige konsumenten.

Men det finnes också en annan part, som behöfver skydd och det mot något helt annat. Jag vill icke för något pris ha uttalat någon bestämd beskyllning mot de svenska äggexportörerna, hvarken den ene eller den andre och enkannerligen icke mot de större firmorna, men så mycket tillåter jag mig säga, att för omkring femton år sedan man i Skåne allmänt påstod, dock utan att det någonsin blef juridiskt bevisadt, att en massa skånska ägg, som då gingo ostämplade till Danmark, icke lämnade Danmark ostämplade, utan gingo därifrån till England, stämplade såsom *danska* ägg. Det var på den tiden, då de danska äggen stodo i England rätt mycket högre i kurs än de svenska. Om det nu fölle någon mindre hederlig person in att hit importera ryska ägg och sätta svenska stämplor på dem samt sedan exportera dem till England, hvad skulle hindra honom att göra det? 22 kap. strafflagen, sade en ärad talare. Visserligen, men vi veta, hur mycket som passerar emot strafflagen, enkannerligen på bedrägerigebitet. Det är icke lätt att åstadkomma bevisning i detta fall, om det göres med någorlunda finurlighet, hvilket torde kunna antagas bli förhållandet. Om jag sammanställer detta med, huru den förut citerade svenske jordbrukskonsulenten Bagge i London flerfaldiga gånger har uttalat klagomål mot de importerade svenska äggens beskaffenhet, så blir härigenom den af mig uttalade tanken icke mindre befogad. Jag vill icke gå så långt som att uttala en *misstanke*, men jag vill säga, att det finnes stor *möjlighet* för, att det kan ske. Om så nu *icke* sker, hvarpå skulle detta då bero? Jag vet icke någon annan förklaring, än att det skulle bero på, att människorna just på detta område vore alldeles sällsynt hederliga. Det vore ju mycket glädjande, om så vore fallet, men man må komma ihåg, att köttet är svagt; och när man vet, att frestelsen är stark, så vore det bra besynnerligt, om icke förr eller senare, och antagligen förr, någon exportör skulle begagna sig af den redan framhållna stora prisskillnaden mellan ryska och svenska ägg. Man finner en liten antydning, som afser att gifva en viss tröst, i en af de broschyrer, som vi fått oss tillsända, litet hvar, och som påstår sig vara tillkommen i två intressen, dels *sanningens* och dels *hönsskötselns* — ägghandelns intresse omnämnes *icke* såsom det tredje, hvilket är så mycket vackrare, som broschyren är undertecknad uteslutande af ägghandlare. Det heter i nämnda broschyr: »Emellertid kunna vi trösta oss med, att skälarnas verksamhet inom ägghandeln långt ifrån har någon afsevärd betydelse.» Det är ju *någon* tröst, men tyvärr är ordet *afsevärd* mycket relativt, och äfven om vi låta trösta oss för det närvarande ögonblicket, så veta vi icke, hur det kan bli i framtiden. Äfven jag måste, i likhet med den motionär, som senast hade ordet, fästa uppmärksamheten på den påfallande starka stegringen i exporten från 1909 till 1910. Man ville ju hoppas, att detta beror på större lifaktighet från veder-

Angående
särskild stämp-
ling å impor-
terade ägg.
(Forts.)

Angående
särskild stämp-
ling å impor-
terade ägg.
(Forts.)

börande producenter här i landet, men det ser dock egendomligt ut, att de officiella exportsiffrorna för ägg visa, från 1908 till 1910, en stegring för stycketalet af 7 % (resp. 38,837,492 och 41,516,566) mot en stegring för vikten med endast 5 % (resp. 2,448,853 och 2,563,323 kg.). Man vet, att de ryska äggen äro genomgående vida mindre och lättare än de svenska.

Mot alla dessa skäl ställer man det argumentet, att en stämpling i Sverige skulle bli opraktisk och fördyrande, under det att en stämpling i Ryssland icke är att göra sig räkning på, ty där antingen vilja eller kunna de icke göra det. Då skulle jag för det första vilja göra den anmärkningen, att när vi fått icke mindre än tre broschyrer oss tillsända af personer, som själfva uppgifva sig stå i spetsen för den svenska äggimporten eller -exporten, och de haft tillfälle att där framlägga all sin argumentering och alla nödiga dokument, och då dessa personer måste begripa, att den punkt, som för oss är den mest afgörande i denna fråga, är den, om det verkligen är så svårt att få äggen stämplade i Ryssland — ja, de påstå ju icke blott, att det är svårt utan rent af omöjligt — hvarför i allt sundt förnufts namn lägga de då icke fram intyg om denna omöjlighet från sina affärsvänner, exportörerna i Riga och andra ryska exportplatser? Här finnes blott *ett* dylikt intyg, och det är från en *svensk i London*, hvilken vittnar, att det är omöjligt för *ryssarna i Ryssland* att stämpla äggen. Detta intyg kan icke öfvertyga mig. Men hade vi haft en serie intyg från kända ryska exportörer, då hade det varit en annan sak. Min misstro i detta fall blir ytterligare styrkt af hvad som förekommer i Första kammarens protokoll öfver äggstämplingsdebatten år 1909. Där finner man, att bankoutsrottets ordförande upplyste, att man för tämligen kort tid sedan iakttagit införsel af ryska ägg till Sverige, stämplade, men märk väl, stämplade som *svenska* ägg med svenska märken, några »*Albo*», andra »*Sjöbo*». Alltså, i Ryssland kan man utmärkt väl stämpla ägg såsom *svenska*, men när det gäller att stämpla dem såsom *ryska*, då stöter det på öfverstigliga hinder. Jag må tillstå, att om jag nu i *ett* afseende här får betrakta mig såsom fackman, icke såsom äggproducent och icke heller såsom ägghandlare, men däremot ur synpunkten af rannsaking och speciellt kriminell sådan, då förefaller mig denna saks ganska sjuk, och jag tror icke på den bevisning, som förebragts.

Men äfven om jag nu skulle misstaga mig i min tro, att det *icke* möter öfverstigliga hinder för att i Ryssland få ryska ägg stämplade *såsom ryska*, så vill jag erinra, att om vi bifalla utskottets hemställan, så ha vi därmed icke gjort annat än öfverlämnat åt Kungl. Maj:t att göra den utredning, som han kan förmå åstadkomma. Och till yttermera visso ha vi nu också förbehållit oss att själfva ha ett ord med i laget, innan det blir något af med lagstiftning på denna punkt. Det må väl kunna lugna dem, som påverkas af dessa fatala ord »skydd» och »protektionism». De ha väl icke någon anledning frukta, att, när Kungl. Maj:t gjort sin utredning, det skulle finnas någon så stark protektionistisk majoritet i denna kammare, att kammaren icke skulle kunna afvärja faran, om någon sådan läge

i förslaget från Kungl. Maj:t. Meranämnda broschyr berör visserligen i förbigående möjligheten, att saken skulle lämnas i Kungl. Maj:ts hand, men den förklarar, att man bör icke *besvåra* Kungl. Maj:t. Ja, äfven jag kan ha all möjlig hänsyn till Kungl. Maj:ts regering, liksom jag kan finna det rörande, när andra personer ha sådana hänsyn, men jag tror, att när det gäller dessa frågor, så är Kungl. Maj:t ganska hårdad, och en utredning mer eller mindre af detta slag tror jag icke ökar Kungl. Maj:ts besvär något nämnvärdt. Sålunda, denna *ömsintheit* hos exportörerna hedrar visserligen deras hjärtan, men jag tror icke, att den är ägnad att inverka på saken.

Då jag alltså finner, dels att risken för att den fattige köparen skall bli narrad är stor och dels att den svenska varans anseende kan komma att skadas ganska betydligt genom ett utsläppande på den utländska marknaden af ryska ägg, utgifna för svenska, och då jag finner skälet, att vi icke böra *besvåra* Kungl. Maj:t i den här saken, icke vara värdt beaktande, så måste jag för min del ansluta mig till utskottets förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Jag ber här att få sticka in ett litet argument, som jag nyss glömde. Jag vill nämligen supplera den två tredjedels sanning, som en föregående talare drog fram, med den återstående tredjedelen. Han omtalade, att landtbruksstyrelsen och generaltullstyrelsen hade, vid en tidigare förfrågan af Kungl. Maj:t, afstyrkt förslaget, men han glömde, att äfven kommerskollegium varit tillfrågadt, och att det tillstyrkt. Det fanns sålunda *en* myndighet som tillstyrkte. Och för min del tror jag, att de afstyrkande myndigheternas utredning icke alls riktat sig på hufvudpunkten, nämligen en undersökning hos ryska exportörer i Ryssland, angående möjligheten att få de ryska äggen stämplade där.

Under sådana förhållanden, då jag finner starka skäl göra det önskvärdt, att denna utredning kommer till stånd, och då inga tillräckliga skäl anförts för att en sådan kunde innebära någon fara, så tillåter jag mig, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Månsson* instämde häruti.

Herr Karlsson i Göteborg: Den föregående ärade talaren har med sin kända vältalighet sökt stämma herrarnes hjärtan välvilliga mot de här föreliggande motionerna. Emellertid förefaller det, som om han här ändå vred saken litet grand på sned. Han talade om språkets makt öfver tanken. Jag skulle vara glad, om icke herrarna låte professor Thyréns stora makt öfver språket utöfva alltför stort inflytande på herrarnas tankar.

Herr Thyren utgick därifrån, att det var de fattiga konsumenterna, som skulle skyddas. Jag vill säga, att det är de fattigas och öfriga konsumenters intressen, som göra, att jag för min del träder fram på den sida jag nu gör. Det är nämligen alldeles omöjligt att komma ifrån, att genom stämpling komma äggen att fördyras. Det är omöjligt att säga i huru hög grad, men absolut säkert är, att det kommer att fördyra äggen. Det har visat sig genom stati-

Angående
särskild stämp-
ling å impor-
terade ägg.
(Forts.)

Angående
särskild stämp-
ling å import-
rade ägg.
(Forts.)

stiken, att äggproduktionen i och för sig och hönsskötseln i och för sig icke behöfva det skydd, som ligger i det förslag, som nu är före. Statistiken utvisar nämligen, att exporten har stigit synnerligen starkt, under det att importen har minskats.

Nu ha flere talare sökt göra troligt, att den export, som äger rum, går till en del under falsk flagg, att man exporterar ryska ägg under namn af svenska. Då skulle jag vilja hemställa till herrarne och fråga: hvad beror det på, att importen minskats? Det är väl icke någon falsk flagg. Det förhållandet har väl också någon betydelse. Och det är icke så litet den har minskats. Från 1904 till 1910 har den enligt officiella siffror gått ned med 40 procent. Jag ber herrarne observera den omständigheten. Nu säger den föregående talaren, att han misstror i synnerligen hög grad den statistik, som förefinnes rörande exporten, och det skulle vara på den grund, att exporten delvis möjligen går under falsk flagg.

Gentemot den invändningen, att man icke skulle kunna få äggen stämplade i Ryssland, säger talaren, att det skulle vara intressant att höra, hvad de ryska exportörerna säga om den saken. Jag skulle vilja vädja till kammaren och fråga: finns här någon i kaumaren, som tror, att om de svenska köpmännen skaffa sig intyg från så pass intresserad håll som de ryska köpmännen, professor Thyren, särskildt professor Thyren, med sin stora skicklighet som undersökningsdomare, som han antydde, att han ägde, skulle tillmäta dessa direkt intresserades utlåtande så synnerligen stort värde? För min del kan jag icke tro det, ty då skulle jag nödgas underkänna professor Thyrens skicklighet, och det vill jag icke gärna.

Herr Thyren sade vidare för att antyda, att det nog är mycket troligt, att svenskarna exportera ryska ägg under svenskt märke, att under tidigare förhållanden danskarna lära ha exporterat svenska ägg under danskt märke. Nu ber jag herrarna erinra sig, att den danska äggexporten skötes med synnerligen stort förstånd. Jag vågar icke bestrida själfva det faktum, som herr Thyren antydde, men tro herrarna icke, att fallet då var det, att de svenska äggen voro fullt jämförliga med de danska, och att danskarna därför tyckte sig kunna skicka svenska ägg? Nu har här sagts, såsom jag tror med fullt fog, att de ryska äggen äro sämre än de svenska. Tro herrarna, att de svenska exportörerna äro så korttänkta, att de vilja slå ihjäl sin egen export genom att som svenska ägg exportera dåliga ryska ägg? Det dröjer sannerligen icke länge, innan konsumenten i England upptäcker en dylik varas beskaffenhet, och han skulle betacka sig äfven för de svenska äggen, om de sammanblandades med den dåliga ryska varan. Jag tror således, professor Thyren, att man kan vädja till den svenska köpmannens egoism och säga, att han sannerligen icke är så *dum*, att han går tillväga på det sätt, som herr Thyren och andra talare här ville göra troligt. Jag säger icke, att han står så högt öfver alla misstankar, men jag säger, att han icke är så *dum*, att han gör något dylikt. Dessutom förefaller det något djärft att utan bevisning mot de svenska exportörerna slunga ut sådana beskyllningar som här gjorts, och

jag tror, att de icke ha bärande kraft, men det är vanligt vid öfverläggningar af denna art, att man här i kammaren anser sig kunna komma med ungefär hvad som helst.

Den ärade motionären, herr Olausson, har kommit så långt, att han upptäckt, att kammaren gjorde rätt, när den förlidet år afslog hans motion om *tull* på ägg, därför att man icke borde fördyra en vara onödigtvis. Jag skulle önska, att herr Olaussons vett tillväxte för hvarje dag, som går. Då kanske vi finge upplefva den dag, då han komme till insikt om, att vi icke skola stämpla äggen; ty det måste höja priset; herrarna må nu säga, hvad herrarna vilja.

Herr talman, jag skulle vilja säga, att jag, om det förelåg den ringaste anledning att skydda de svenska äggen, kanske icke skulle sätta mig emot det, men hvarken ur produktions- eller annan synpunkt förefinnes någon anledning att bringa frågan på tal. Vi skola komma ihåg, att en stor del af dessa ryska ägg användas för andra ändamål, tekniska ändamål, för bagerier och dylikt, och att vi här i landet under vintertiden ha jämförelsevis dålig tillförsel på ägg, och att det under dylika förhållanden kan vara ganska bra att ha tillfälle till att få det behof som förefinnes fyllt från till och med ryskt håll.

Här har en hel del talare yttrat sig synnerligen märkvärdigt om äggexportens betydelse för vår handelsbalans. Utskottets ordförande tycker, att handelsbalansen skulle förbättras i och med det samma som man endast hindrade införseln af de ryska äggen. Den ärade talaren är ju läkare, men borde dock kunna förstå, att frågan om handelsbalansen icke ligger fullt så enkel, att vi endast ha att hindra import af alla möjliga varor för att förbättra vår handelsbalans. Det är väl en fördel, om vi kunna importera en billig vara och använda den själfva samt exportera en dyrare, högre betald. Det måste väl vara en fördel för vår handelsbalans.

Det sades med ett visst förakt: »Hvarför skall man lura sven-skarna att äta dåliga ägg och skicka våra goda ägg till utlandet?» Jag vill erinra herrarna om, hur det i visst afseende går till i Danmark beträffande smöret. Åtminstone har det sagts från många olika håll, att den danske konsumenten i många eller de flesta fall nöjer sig med margarin som är billigare, och exporterar det dyra, fina smöret bland annat för att skaffa god handelsbalans. Jag tror icke, att dessa saker äro så enkla, som en och annan vill göra troligt.

Jag ber att få yrka afslag å såväl utskottets betänkande som motionerna.

Öfverläggningen var härmed afslutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag å såväl berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande omröstningsproposition:

*Angående
särskild stämp-
ling å importe-
rade ägg.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller andra tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Voteringen utvisade 109 ja mot 79 nej, hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första kammaren.

§ 7.

Statsutskottets utlåtande, nr 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre kyrkvaktaren Nils Petter Ahlgren i Linköping, som här efter föredrags, blef af kammaren godkändt.

§ 8.

Angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.

Å föredragningslistan fanns vidare upptaget Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.

I en inom Andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 165, hade herr *Nilson* i Örebro hemställt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att personal tillhörande marinintendenturkåren skulle, utan hinder af nu gällande bestämmelser för vinnande af anställning som tjänstemän i 1:a eller 2:a lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning, vara berättigad att söka och erhålla sådan befattnings.

Utskottet hemställde, att Andra kammaren ville i anledning af herr Nilsons i Örebro förevarande motion för sin del besluta, det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att personal tillhörande marinintendenturkåren skulle, utan hinder af nu gällande bestämmelser för vinnande af anställning som tjänstemän i 1:a eller 2:a lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning, såvidt det anginge kamrerare-, revisors-, kassörs- och registratorsbefattningarna därstädes, vara berättigad att söka och erhålla sådan befattnings.

Sedan utskottets hemställan föredragits, begärdes ordet af

Herr Starbäck, som anförde: Herr talman! Det är enligt min mening en synnerligen viktig fråga, som här genom detta tillfälliga utskotts betänkande har kommit inför kammaren.

Det gäller en i stort sedt mycket viktig principfråga med afseende på organisationen af våra ämbetsverk. Motionären har för sin del uttalat detta redan i början af sin motivering, och sedermera har utskottet stödt sig på och strukit under motionärens uttalande. Motionären yttrar på sidan 2 i betänkandet: »Vi ha en hel del centrala förvaltningsmyndigheter, under hvilka sortera lokala förvaltningsmyndigheter. Det torde då ej kunna anses vara annat än till fromma för förvaltningen, om den centrala myndigheten inom sig har tillgång på personal, som genom en längre tjänstgöring vid den lokala förvaltningen är väl förtrogen med denna.»

Jag skall icke tillåta mig i detta afseende vara af någon annan mening än motionären, tvärtom, jag anser det vara en synnerligen viktig princip och har också i de omorganisationskommittéer, där jag varit medlem, sökt häfda den på bästa sätt, men frågan är icke uttömd med detta yttrande, ty det är ganska ensidigt. Jag skall be att få taga upp denna sak till skärskådande, och skall då särskildt be att få fästa uppmärksamheten på hvad som yttras i denna angelägenhet af de sakkunniga, som motionären citerat, och äfven från annat håll, och jag ber att få göra början med ett yttrande angående telegrafverkets omorganisation i de i denna fråga tillkallade sakkunnigas utlåtande af den 14 januari 1907. Där säges det:

»Kommitterade anse sig således böra föreslå, att styrelsen skall äga bemyndigande att till tjänstgöring hos styrelsen inkalla och äfven till ordinarie befattning hos styrelsen förflytta hvarje linje- eller stationstjänsteman, som *besitter den för ifrågavarande befattning nödiga kompetens*, liksom att till tjänstgöring å linjer och stationer beordra och till dessa delar af förvaltningen förflytta styrelsens tjänstemän, som härför hafva nödiga förutsättningar.»

Angående postverket, där ju motionären och utskottet tagit såsom motiv för sina slutsatser kommissionens yttrande, så är det visserligen sant, att de ordagrant citera en bit af kommissionens uttalanden, men med de lösryckta citaten skall man ju — såsom min ärade vän på örebrobanken väl vet och som han hade tillfälle att i en med denna närbesläktad fråga på ett kanske icke så älskvärdt sätt förra året omnämna för mig — handskas varligt. De äro väl värda granskning, och jag tror, att jag skall kunna visa detta genom att här ytterligare citera hvad denna postverkskommission yttrade; så här låter det:

»Medan det å ena sidan är klart att i fråga om några befattningar inom generalpoststyrelsen det med nödvändighet måste fordras, att *innehafvaren besitter sådana insikter, som ådagaläggas vare sig genom examen, som berättigar till inträde i rättegångsverken, eller genom den examen, som närmast är afsedd för inträde vid den civila förvaltningen eller till äfventyrs genom examen inför filosofisk fakultet*, så är det å andra sidan lika uppenbart, att å flertalet befattningar

Angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.
(Forts.)

Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)

inom generalpoststyrelsen arbetet icke är af beskaffenhet att betinga dylika kompetensvillkor.»

Och angående just denna växelverkan, som det är frågan om, denna växelverkan mellan centralstyrelsen samt distrikts- och lokalförvaltningarne och utbytet mellan dessa, såväl från centralstyrelsen utåt som utifrån inåt till centralstyrelsen, yttrar kommissionen vidare: »Ett sådant utbyte underlättas därigenom att, på sätt kommissionen förordat, *ungefär samma kompetensfordringar* gälla beträffande tjänstemän vid centralförvaltningen, samt vid distrikts- och lokalförvaltningarna. I öfverensstämmelse härmed har kammaren också funnit sig böra i det följande hemställa, att inom generalpoststyrelsen må, delvis i utbyte mot vissa nuvarande tjänster inom första lönegraden inrättas en del första postexpeditörs- och postexpeditörstjänster. Och särskildt vill kommissionen betona, att något hinder icke bör möta för dessa å lägre befattningar placerade tjänstemän, att i den mån de därtill finnas lämpliga vinna befordran äfven till högre tjänster inom styrelsen.»

Det är således alldeles tydligt, att båda dessa kommittéer — jag kallar dem kommittéer, ehuru väl de icke voro kungliga kommittéer — här tala om platser, till hvilka det skall gälla samma kompetens. Om man sedan visat sig genom praktisk duglighet kunna gå längre på tjänstemannaskalan, så bör icke något hinder möta därför, att jag vågar tro, att detta äfven är innebörden både i löneregleringskommitténs och Konungens befallningshafvandes i Jämtlands län uttalande, som också här åberopats så väl af motionären som af utskottet. Utskottet citerar Konungens befallningshafvande i Jämtlands län, som yttrar: »Den afstängdhet, som af systemet blifvit en följd, måste göra ämbetsmannen tämligen oemottaglig för andra faktorer än dem, som inverka på ett oklanderligt skötande och redande af de löpande göromålen.»

Men skulle det verkligen vara på det sättet — detta yttrande gäller nu förhållandet mellan landsstaten och de centrala verken — är det utskottets och motionärens mening, att Konungens befallningshafvande i Jämtlands län och löneregleringskommittén menat, att t. ex. en landskanslist eller landskontorist, som endast har studentexamen och ingen akademisk juridisk utbildning, skulle utan vidare kunna söka sig in till de olika platserna i de centrala ämbetsverken? Jag kan icke tänka mig, att detta kan vara meningen hos hvarken den ena eller den andra af de citerade auktoriteterna, utan meningen skall väl vara den, att t. ex. en länsnotarie eller en länsbokhållare, som äger den juridiska kompetens, som fordras för vissa platser inom de centrala verken, skulle kunna dit förflyttas till gagn — det medger jag gärna — för dessa verk på grund af den praktiska utbildning med afseende å vederbörande frågor, som dessa tjänstemän fått i landsorten genom den kontakt de ständigt haft med allmänheten. Detta skulle vara af värde. Och på samma sätt i motsatt riktning skulle det vara af värde, att tjänstemän från de centrala ämbetsverken komme ut i länsstyrelserna för att komma i närmare kontakt med förhållandena där. Men, som sagdt, kan jag icke inse

att något enda af de här åberopade yttrandena går i den riktningen, att man skulle ge dispens från en kompetens, som anses behöflig, så att en person, som har deltagit i det praktiska lifvet i lokal-förvaltningarna inom ett visst område, skulle få dispens från den kompetens, som fordras för besättande af en viss plats inom de centrala myndigheterna.

Nu vill jag icke påstå, att det fullt klart framgår i detta betänkande, att det är utskottets eller motionärens mening, att man skulle ge en sådan dispens, men man blir ju litet betänksam, då hans yrkande är hållet i så allmänna ordalag som det är, nämligen »att personal tillhörande marinintendenturkåren må, utan hinder af nu gällande bestämmelser för vinnande af anställning som tjänstemän i 1:a eller 2:dra lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning, vara berättigad att söka och erhålla sådan befattning».

Sålunda hvilken som helst befattning inom marinförvaltningens civilafdelning skola tjänstemän vid marinintendenturkåren kunna söka. Detta har också tydligen förefallit utskottet ganska betänkligt, ty utskottet har beslutit att endast så till vida yrka bifall till motionärens framställning i hvad den rör kamrerare-, revisors-, kassörs- och registratorsbefattningar. Jag förmodar sålunda, att frågan kommer att gälla: äro dessa tjänster på marinförvaltningens civilafdelning, som här af utskottet anförts, af den beskaffenhet, att för deras fullgoda eller — om jag icke missuppfattar motionären — deras ännu bättre skötande än nu är fallet icke fordras annat än den praktiska erfarenhet, som man förvärfvar inom marinintendenturkåren? Detta är frågans punctum saliens: det är detta det gäller och som skall klareras.

Nu gör motionären detta genom att citera en del uttalanden af vissa sakkunniga. Det förhåller sig ju i alla fall på det sättet, att en viktig auktoritet på detta område är den kommitté eller de sakkunniga, på grund af hvilkas uttalande Riksdagen 1908 enhälligt — jag tror icke, att det yttrades ett ord om denna sak i någondera kammaren — beslöt en omorganisation af marinförvaltningen, som ännu denna dag är gällande. Enligt denna omorganisation uppdelades revisionen inom marinförvaltningen i en teknisk, som skulle vara saklig, och en kameral, som man skulle kunna kalla för den mera formella. Den sakliga eller tekniska revisionen fördelas på de olika afdelningarna, så att för de olika slagen af revision användas personer, hvilkas sakkunskap bör vara den bästa. Den tekniska revisionen sker sålunda på den militära afdelningen af officerare, på ingenjörsafdelningen af ingenjörer, på den sanitära afdelningen af läkare och på intendenturafdelningen af intendentur eller officerare. Det är en sådan fördelning af arbetet, åstadkommen redan genom 1908 års organisation, som motionären här vill påstå icke finns eller åtminstone är otillräcklig, hvarför han vill införa denna mera praktiska sakkunskap äfven på den civila afdelningen. Men då han citerar 1902 års kommitté, i hvilken kommittés utlåtande äfven en framstående tjänsteman inom marinförvaltningen instämde såsom medlem af denna kommitté, så vill jag påpeka, att denna kommittés yttrande

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

gällde just de förhållanden, som Riksdagen 1908 förändrade i och med uppdelningen af revisionen i en kameral eller formell och en teknisk eller saklig. Jag ser, att motionären skakar på hufvudet. Det kan hända, att han kan bevisa motsatsen, men om han kan bevisa den så, att jag blir öfvertygad, är en annan fråga. Förhållandet är, att det behöfliga antalet marinintendenter beordras till den afdelning, där deras sakkunskap behöfves för revisionen. Och mig synes, som om därigenom vore sörjdt för att det finnes praktisk sakkunskap inom marinförvaltningen för denna revision.

Så komma vi till den egentliga kärnan af spørsmålet: är förhållandet sådant, att det arbete, som utföres på den civila afdelningen af kamrerare, kassör, revisorer och registrator är af den beskaffenhet, att därför icke fordras juridisk kompetens? Motionären säger om detta på sid. 8: »Marinförvaltningen, som år 1904 hade tillstyrkt en sammanslagning af personalen i dess civilafdelning med marinintendenturkåren, motsatte sig nu den af sakkunniga föreslagna åtgärden på den grund, att marinintendenturpersonalen saknade författningskunskap och förvaltningsrättsliga insikter, enär marinintendentskolan icke meddelade kameral utbildning.» Detta marinförvaltningens uttalande bevisar allenast, att marinförvaltningen icke närmare känner undervisningen vid sagda skola. Genom personligt besök vid skolan har jag varit i tillfälle öfvertyga mig om att undervisningen i ämnet statskunskap är lagd så, att därigenom äfven förvaltningsrättsliga insikter meddelas. Ja, man behöfver väl icke göra besök i skolan för att finna, att förvaltningsrättslig kunskap meddelas, ty det får man reda på genom att slå upp en kursplan för skolan. Men jag skulle vilja fråga: meddelas sådana förvaltningsrättsliga kunskaper, att de skulle kunna ersätta de kunskaper, som hittills ansetts nödvändiga, det vill säga dem, som genom minst en termins vistelse och studier vid universitet kunna bibringas? Ja, motionären anser, att så är fallet. Hvad 1908 års kommitté yttrat finnes anfördt i Kungl. Maj:ts proposition nr 170 vid 1908 års riksdag. Jag skall icke trötta kammaren med något längre citat, men här förklara de sakkunniga först, att beteckningen »rent ekonomisk» borde utbytas mot beteckningen »kameral». såsom riktigare angifvande arten af den ifrågavarande särskilda klassen af ärenden. Först framhålles, att den civilmilitäre intendenturtjänstemannens utbildning icke torde, såvidt den i öfrigt inriktats på verklig intendenturtjänst, medföra kompetens för handläggning af kamerala ärenden, hvartill framför allt syntes böra krävas författningskunskap och förvaltningsrättsliga insikter, fortsätta de sakkunniga. Sålunda ha dessa sakkunniga, som väl också haft tillfälle att sätta sig in i saken, sagt, att det fordras författningskunskap och förvaltningsrättsliga insikter, och dragit i tvifvelsmål, huruvida de, som genomgått marinintendenturskolan, verkligen erhålla tillfredsställande sådana insikter. Här-efter fortsätta de sakkunniga från 1908: »Den med innevarande års början skedda öfverflyttningen af ofvan omförmälda kamerala ärenden från amiralitetsrådets handläggning till intendentaafdelningen synes oss i väsentlig mån ha rubbat den grundregel, hvars riktighet torde

vara oomtvistlig, att vid behandlingen af de olika förvaltningsärendena sakkunskapen bör i hvarje särskildt fall komma till sin rätt. Vi få därför som vår mening uttala, att dessa ärenden böra återföras till den civila afdelningen, och att den lättnad i amiralitetsrådets arbetsbörda, som man velat vinna genom samma ärendens förläggande till intendentsafdelningen, bör i stället sökas genom ändamålsenlig arbetsfördelning inom civilafdelningen, därom vi längre fram komma att yttra oss.»

Om man ser efter hvad de sakkunniga yttrat, då det gällt fördelningen af revisionen på en formell eller kameral och en saklig eller teknisk afdelning, så finner man samma synpunkt: »Den kamerala revisionens uppgift är att kontrollera utgifternas författningens enlighet samt deras behöriga bokförande och verifierande och bör utföras af personer med författningsskunnkap ej blott inom marinförvaltningens område utan äfven beträffande statsförvaltningen i allmänhet.»

Jag tillåter mig verkligen att draga i tvifvelsmål, att den kortvariga undervisning, som af marinintendentskolan i dessa discipliner meddelas, kan vara tillräcklig för de kraf, som ställas på tjänstemännen inom marinförvaltningens civila afdelning. Och enbart på grund af detta förhållande tror jag, att det vore en mycket djärf handling, om Riksdagen nu utan vidare sade, att 1908 års beslut är felaktigt: vi stryka ett streck öfver detta och säga, att civilmilitärer till en viss gräns böra komma in och ersätta de civila på den civila afdelningen. Jag tycker dessutom, att de två senaste årens erfarenheter alldeles klart bestyrka, att jag har rätt i den uppfattningen, att det vore mycket olyckligt, om den afdelning inom marinförvaltningen, som med rätta kallas civilafdelningen, återigen började att förändras, så att man dit finge så kallade civilmilitärer, som lätt kunde förrycka den uppfattning af förhållandena, som de civila elementen söka häfda. Det är nog en mycket viktig synpunkt, som jag ber kammaren vara god lägga på denna fråga.

Men det, som egentligen först fäst min uppmärksamhet på denna motion och detta betänkande och som för mig naturligtvis varit alldeles afgörande, är förhållandet mellan detta yrkande och Riksdagens, särskildt Andra kammarens, beslut förra året. När det då gällde en omändring af marinintendentskåren, hade jag och herr Fridtjuf Berg en reservation till statsutskottets betänkande, däri vi bland annat häfdade följande:

»Kungl. marinförvaltningens yttrande angående utbildningen är också värdt det största beaktande. 'Sedan vi nu', säger marinförvaltningen, 'erhållit en för de praktiska yrkena jämväl inom stats-tjänsten organiserad bildningsanstalt uti realskolan, kan med fog ifrågasättas, huruvida icke såsom underlag för utbildningen i marinintendentskolan en aflagd realskoleexamen äger företräde framför en kanske svag studentexamen på latinlinjen.' Det synes uppenbart, att realskoleexamen såsom kompetens för inträde vid intendentur-skolan förtjänar en grundlig och fördomsfri utredning.»

Andra kammaren afslog också med anslutning till denna reser-

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

vation Kungl. Maj:ts och statsutskottets förslag, och i den gemensamma voteringen segrade detta afslag. Vi stå sålunda inför en utredning, huruvida kompetensen för marinintendenterna bör utgå från realskoleexamen eller huruvida som hittills studentexamen bör erfordras. Om vi nu gå in på yrkandet här och säga: marinintendenterna skola kunna söka första och andra gradens tjänst inom marinförvaltningens civilafdelning, hvad blefve följden? Jo, sedan framkommer frågan, huruvida realskoleexamen är tillräcklig för dessa tjänster, och då säger man: nej, Riksdagen hade ju nu beslutit, att dessa personer skola kunna söka första och andra gradens tjänst inom marinförvaltningens civilafdelning. Det är klart, att realskoleexamen icke kan vara tillräcklig examen för så höga tjänster. — Sålunda skulle Riksdagen genom ett sådant beslut föregripa den utredning, som Andra kammaren påyrkat. Det vore ju att säga motsatsen till hvad Andra kammaren och Riksdagen sade förra året.

Ehuru jag sålunda till viss grad, herr talman, är enig med motionären, då det gäller frågan om en växelverkan mellan centralförvaltningen och de lokala myndigheterna inom hela vår förvaltning, så kan jag icke annat än på de grunder, jag andragit, och med hänsyn till osäkerheten, huruvida motionären har rätt i hvad han yttrat om den juridiska kompetensen, hysa en mycket stor farhåga för att öppna fältet för militärt spel inom marinförvaltningens civilafdelning. Och då jag anser, att Riksdagen genom att bifalla ett sådant yrkande skulle fatta ett beslut, motsatt det, Riksdagen förra året fattade, så måste jag, herr talman, yrka afslag å den föreliggande framställningen.

Efter det herr vice talmannen nu öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, lämnades ordet till

Herr Nilson i Örebro, som yttrade: Herr talman! Jag ber att till en början få uttala mitt erkännande till den föregående ärade talaren därför, att han i princip förklarade sig vara ense med mig. Jag ber att få taga fasta på detta hans erkännande. Om man i princip är af den uppfattningen, att det icke är lämpligt för ett centralt ämbetsverk, det må ha den ena eller andra uppgiften, att instänga sig inom en kinesisk mur, utan att det bör stå i en liflig förbindelse med de lokala myndigheterna, och att det inom sig bör sluta personer, som icke endast ha en viss ytlig uppfattning om arbetet inom de lokala förvaltningarna, utan en på egen personlig erfarenhet grundad sådan uppfattning, då tror jag, att ett steg i den af mig nu föreslagna riktningen är det enda rätta. Den ärade talaren gjorde åtskilliga anmärkningar mot det af mig framställda förslaget, men dessa anmärkningar voro i väsentlig mån byggda på den uppfattningen, att juridisk kompetens icke skulle förefinnas hos marinintendenterna. Och jag kan säga, att det fanns fog för denna anmärkning, därför att jag hade gjort mitt yrkande så vidt som möjligt, så att det omfattade hela den civila afdelningen. Men jag tror, att man har visst fog för den meningen, att man bör läsa

yrkandet i anslutning till motiveringen, och om min ärade vän på gäflborgsbanken uppmärksamst läst igenom denna motivering, så skulle han ha funnit, att jag särskildt åsyftade de befattningar, som utskottet här omnämnt, nämligen kamrerare-, revisors-, kassörs- och registratorsbefattningarna inom marinförvaltningen. Jag tror också, att man härvidlag icke behöfver göra detta spörsmål vidare eller större än det är, utan endast låta det gälla ifrågavarande befattningar. Jag följde den ärade talaren mycket uppmärksam och noga, men jag kunde icke finna, att han på något sätt ådagalade, att det skulle erfordras en annan kompetens för att vara kassör inom marinförvaltningen än för att fullgöra en kassörsbefattning vid någon af flottans stationer. Om man ingår på en saklig pröfning, så skall man förvisso komma att gifva mig rätt däri, att det är vida mera kräfvande arbete att fullgöra kassörsbefattning vid stationerna än inom marinförvaltningen. Jag tror icke heller man kan säga, att det är mera kräfvande och maktpåliggande att vara kamrer i marinförvaltningen än att utföra ett sådant uppdrag vid en af flottans stationer. Då kommer man till hufvudsaken, till dessa revisorer, om hvilka det är fråga här. Herr Starbäck har redogjort för revisionen inom marinförvaltningen, huruledes den omfattade dels saklig revision, dels formell revision. Vi kunna alldeles bortse från den revision, som försiggår på alla de andra afdelningarna, det gäller här endast revisionen på den civila afdelningen. Därom kunna vi vara ense. Jag ber då att få erinra därom, att på den civila afdelningen tjänstgöra revisorer med denna högre juridiska utbildning. Och då må jag säga, att man har en god grund för att bedöma arten af det arbete, som de kunnat åstadkomma, om man ser något på det arbetsresultat, som de frambringat. Jag skall tillåta mig att gifva kamraren något del af de anmärkningar, som dessa revisorer med juridisk examen, som sitta i marinförvaltningens civilafdelning, framställt mot tjänstemän inom flottan. Jag skall be att få läsa upp en af dessa anmärkningar, som är utfärdad af en revisor i marinförvaltningen vid namn Brag den 30 april 1910 och utställd till förklaring af marinintendenten af 2:a graden vid flottan S. Ehlin. Den lyder sålunda: »Vid granskningen af uträkningarna å aflöningsförmåner till värnpliktiga under år 1908 har befunnits, att väl i en del fall intyg lämnats därom, att vid förrättad månadsmönstring klagomål ej blifvit anförda, men att däremot ofta saknas bevis därom att utbetalning ägt rum eller bestyrkt uppgift om de olika förhållanden, hvilka kunnat inverka på aflöningsbeloppen. Bristfälligheterna i nu omförmälda hänseenden böra för framtiden undvikas.» Det är hvad revisorn i marinförvaltningen kommer och yrkar. Denna anmärkning af revisorn får passera förste revisorn i marinförvaltningen, det vill säga den, som i revisionsafseende inom revisionskontoret är den främste med undantag af chefen, för att sedan utställas till förklaring af vederbörande förklaringskyldige. Han svarar:

»Vid tiden för ingifvande af den redogörelse, hvarå anmärkning utgått, sknades hvarje bestämmelse om formen för bevärbefälhafvares redogörelser. Något stöd för yrkanden med anledning af

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

befunna bristfälligheter i sättet för redovisandet kunde sålunda ej ur gällande författningar hämtas. Då emellertid behovet af redovisnings-systemets kompletterande och delvisa omläggning vid granskningen skarpt framstått, uppgjordes efter initiativ från härvarande räkenskaps-kontor nya af stationsbefälhafvaren sedermera fastställda formulär för redogörelsen. Dessa kommo till tillämpning fr. o. m. 1909 års ingång och ligga sålunda till grund för den i kungl. marinförvaltningens ägo sedan mars månad detta år befintliga redogörelsen för år 1909.

För närvarande lär vi vidare inom kungl. marinförvaltningen bestämmelser i frågan vara under utarbetning.

Hvad kungl. marinförvaltningens revisionskontor, för hvilket alla af mig ofvan berörda förhållanden näppeligen kunna vara obekanta, afser med sitt yrkande om undvikande 'för framtiden' af vissa angifna brister i ett redovisningssätt, som redan för 2 år sedan öfvergifvits, står för undertecknad ofattbart.»

Det står ofattbart äfven för mig, och jag tror, att enhvar måste ansluta sig till denna mening. Och om man här skall väga och värdesätta den förklarandes förklaring och den anmärkandes anmärkning, kan jag icke finna annat, än att den anmärkande har bra litet reda på saken, under det att den förklarande har god reda på det förvaltningsområde, inom hvilket båda ha att röra sig.

Detta är icke den enda anmärkningen af dylik natur, utan jag skulle kunna anföra en hel del andra sådana. Jag skulle sålunda kunna påvisa, huru af marinförvaltningens revisionskontor framställts anmärkning, därför att till en värnpliktig i januari månad utbetalats 84 öre för litet, under det att i februari det utbetalats 84 öre för mycket. Man hade alltså gjort sig skyldig till det misstaget, att man till en person ena månaden gifvit ut 84 öre för mycket och sökt rätta detta den andra månaden utan att gå den långa omgång. som utfärdande af en anmärkningsakt leder till. Sådana anmärkningar utfärdar marinförvaltningens revisionskontor, och förste revisorn godkänner dem och låter dem gå vidare. Ännu skarpare exempel skulle kunna anföras som bevis för, att marinförvaltningens civilafdelnings revisionskontor säkerligen skulle ha god nytta af att tillgodogöra sig den sakkunskap, som är till finnandes inom marintendenturkåren.

Jag må också erinra därom, att det visserligen förhåller sig så, som min ärade vän på gäflborgsbänken omnämnde, nämligen att 1908 års sakkunnige för omorganisation af marinförvaltningen yttrade sig i den riktningen, som herr Starbäck anförte. Men vi få ihågkomma, att dessa sakkunnige utförde detta arbete till väsentlig del midt under pågående riksdag, och samtliga dessa personer hade utskottsarbete, som för dem var ganska betungande. Det är därför mycket förklarligt och ursäktligt, om de i detta afseende gjorde sig skyldiga till något misstag. Och då jag säger, att de kunde göra sig skyldiga till något misstag, stöder jag mig icke på min egen uppfattning, utan tillåter jag mig att åberopa, hvad marinförvaltningen i den delen yttrat med anledning af de sakkunniges uttalande. Marin-

förvaltningen säger nämligen om den sak, som herr Starbäck anför, följande, nämligen »att de sakkunnige syntes hafva förbisett det sakförhållandet, att marinintendenturkåren, som tillkommit genom ombildning af flottans civilstat, hade sig tilldelade hufvudsakligen kamerala och kansligöromål samt hade ringa befattning med upphandlingsväsendet vid flottans stationer och kustartilleriregementena, hvilket åter ålåg respektive stationsbefälhafvare eller regementschefer samt förvaltningsdirektionerna, hvilka senare omhänderhade det egentliga intendenturväsendet, äfvensom för varfvens behof varfscheferna». Men i alla fall voro de med härom och hade icke något att däremot erinra. Men i det hänseende, som herr Starbäck yttrade och i hufvudsak byggde sitt anförande på, gjorde marinförvaltningen en bestämd gensaga.

Jag tillåter mig sålunda, herr vice talman, hemställa, att kammarerna måtte bifalla utskottets förslag.

Vidare anförde:

Herr Leander: Herr talman, mina herrar! Man har ju riktat åtskilliga anmärkningar mot arbetet i marinförvaltningen, om med rätt eller orätt det skall jag nu för tillfället lämna därhän. Men såsom ett önskemål framstår väl i alla fall, hvad äfven herr Starbäck medgifvit, att det bör blifva ett större utbyte af arbetskrafter mellan de centrala och lokala förvaltningsgrenarna i allmänhet, än för närvarande äger rum. Och detta gäller då icke minst marinförvaltningen och detta ämbetsverk underlydande lokalförvaltningar. För närvarande kan man icke säga, att något samarbete, åtminstone att tala om, dem emellan existerar. Mycken onödig skriftväxling skulle kunna undvikas, om det funnes bättre samarbete och om jag vågar tillägga det, marinförvaltningens tjänstemän ägde större sakkunskap, än de nu göra. Tjogtals anmärkningar, öfver hvilka tjänstemännen vid stationerna nu måste afgifva förklaring, skulle i så fall aldrig hafva blifvit utfärdade. Motionären har andragit en del exempel på anmärkningsmål, och jag skall tillåta mig att anföras ännu ett.

Marinförvaltningens revisionsafdelning utfärdade för någon tid sedan anmärkning mot en marinintendent, som granskat och godkänt en räkning för en utaf varfschefen i Karlskrona upphandlad ankarkätting. Ankarkätting skall nämligen reglementsenligt upphandlas af marinförvaltningen. I afgifven förklaring framhölls, att granskaren, d. v. s. marinintendenten, icke reglementsenligt ägde befogenhet att göra anmärkning på varfschefens ämbetsåtgärder, utan endast hade att tillse, att upphandlingen verkställdt enligt afslutadt kontrakt. När allt kom omkring, befanns det emellertid, att varfschefen verkställt upphandlingen just på marinförvaltningens i skrifvelse meddelade order.

I somliga anmärkningsmål har inträffat, att anmärkaren, d. v. s. revisorn, påyrkat, att förklaranden, eller marinintendenten, skulle själf precisera det belopp, som yrkats till inbetalning af förklaranden.

*Angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.
(Forts.)*

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

den. Sådant är ju rentaf löjligt och står ju i strid med gällande rättspraxis. Anmärkningarna hade dock passerat vederbörande instanser i marinförvaltningens civilafdelning och således utfärdats trots den juridiska sakkunskapen inom denna afdelning.

Flera exempel skulle nu kunna anföras på, huru de förvaltningsrättsliga och kamerala kunskaperna, hvarom herr Starbäck talade och om hvilka för öfrigt marinförvaltningen själf talat, visat sig komma till korta inför den sak- och detaljkännedom, som förvärfvats under den mångåriga tjänstgöringen på flottans stationer och ombord på flottans fartyg. Kännedom om de säregna förhållanden, som råda ombord å ett krigsfartyg, isynnerhet i utländska hamnar, förvärfvas icke genom den allra djupaste förvaltningskunskap och kamerala studier utan endast under praktisk tjänstgöring ombord. För öfrigt måste man väl erkänna, att den, som under sin tjänstgöring ständigt har att tillämpa författningar, som röra marinen, hvarom nu är fråga, icke torde sakna författningskunskap.

Det motstånd, jag skulle kunna tillägga, det byråkratiska motstånd mot en omläggning af marinens föräldrade räkenskapsväsende, som marinförvaltningens civilafdelning gjort, skulle icke hafva understöds af dess tjänstemän, om dessa varit marinintendenter. Det kan herr Starbäck vara fullkomligt förvissad om.

För öfrigt är det ju underligt, att just herr Starbäck icke vill vara med om motionen och utskottets förslag. Herr Starbäck har ju dock vid alla tillfällen, så vidt jag kan erinra mig under den tid, jag varit med i Riksdagen, påyrkat, att realskoleexamen skulle berättiga till inträde eller vinnande af anställning i snart sagdt alla möjliga verk. Och hvarför då nu motsätta sig detta, det begriper jag icke. Han har nu frågat, om det är meningen, att en landskanslist t. ex. skulle kunna befordras till landssekreterare. Men hvarför framställer herr Starbäck en sådan fråga? Utskottet har väl icke förordat, att en marinintendent skulle kunna blifva chef i marinförvaltningen, utan, såsom herr Starbäck själf pointerade, här är endast fråga om kamrerare-, revisors-, kassörs- och registratorsbefattningarna inom marinförvaltningens civilafdelning. Och motionären har ju mycket riktigt framhallit, att duger en marinintendent att sköta kassörsbefattningen å en flottans station, så kan han också duga till att sköta kassörsbefattningen inom marinförvaltningens civilafdelning.

Man kanske också borde taga hänsyn till, fastän utskottet ej nämnt detta, att man genom att bifalla motionen och utskottets hemställan skulle i någon mån lätta befordringsutsiktterna för marinintendenterna. Och det kunde behövas. Ty för närvarande äro de kanske de tjänstemän, som hafva det sämst ställt rörande befordringsutsikter och aflöningar, fastän man nu får hoppas, att vid denna riksdag deras aflöningar skola kunna i någon mån förbättras. Men säkert är, att det skulle lända arbetet inom marinförvaltningens civilafdelning till ganska stort gagn, om marinintendent förklarades berättigad att vinna anställning inom denna afdelning.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall och varmt bifall till utskottets hemställan.

Friherre Palmstierna: Herr talman! Utskottets ärade ordförande har yrkat *varmt* bifall till utskottets hemställan, men jag skall be att få något afkyla detta. Jag skall be att få säga, att det till en början kanske vore skäl uti, att vi klargjorde fullständigt hvad saken gäller. Här är en stor, ny, mycket dyrbar kår, som är bildad inom flottan. Grunden för utbildningen m. m. har man olika uppfattning om. Och Riksdagen har helt nyligen aflåtit en skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan. Allt under detta skall denna kår svälla ut, jag höll på att säga, öfver sina bräddar, därför att kåren ännu icke är fulltalig. 30,000 kronor äro i detta år anvisade till extra arbetskrafter. Den skall svälla ut i olika riktningar, dels på flottans fartyg, där vi hafva platser, som åtminstone delvis näppeligen torde vara i behof utaf att så dyrbara arbetskrafter komma till användning, och dels, på samma sätt, på flottans stationer, undan för undan, och dels nu slutligen inom marinförvaltningens civilafdelning. Det är således en allmän tendens och en allmän rörelse, som kammararen bör observera. När så är förhållandet, borde man gifvetvis öfverväga, huruvida det i *hvarje* fall vid en sådan framträdande tendens är befogadt att tillsätta befattningarna med nya män, uppfosttrade på särskildt sätt och afsedda för vissa speciella förhållanden. Då ställer sig gifvetvis den första frågan, om vi nu taga detta särskilda fall, marinförvaltningens civilafdelning: har några anmärkningar hittills i stort sedt framkommit, som visa att denna icke funktionserar till belåtenhet? Jag vill för min del besvara den frågan nekande, i trots af de exempel, som herr Nilson i Örebro framfört och äfven herr Leander nu i viss mån återopat. Det är alldeles själfklart, att man mycket lätt kan under en ämbetsförvaltnings gärningar få fram en och annan sak, som kan hafva varit mindre lämpligt affattad, eller synpunkter, som äro alldeles felaktigt anlagda. Men att så här med några exempel, som omtalas i kammararen, kunna redan på grund af detta enkla relaterande få någon klar uppfattning, huruvida ett verkligt stort och afgörande fel föreligger, ett fel af den beskaffenhet, att det skulle kunna kasta en viss skugga öfver *hela* den verksamhet, som bedrifves af denna afdelning, tror jag näppeligen, att kammararen skall finna sig beredd till. Jag tror snarare, att det behöfves, isynnerhet i den fråga, som här är berörd, en omsorgsfull utredning, innan man kan bilda sig ett fast och klart om-döme, och detta gäller ännu mer när det är fråga om hela verksamheten inom en förvaltningsgren. Jag säger då, att, om man från min ståndpunkt sedt icke kan säga, att några verkligt grava anmärkningar, som förringa hela kompetensen hos de nuvarande tjänstemännen i deras verksamhet, förefinnas, bortfaller det skäl, att det endast är personer med sådan kompetens, som motionären tänkt, hvilka kunna utöfva verksamheten på ett sätt, som borttager de anmärkningar, som förut skulle ha förekommit.

Jag har vidare ansett frågan vara den, om de personer, som skulle

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)

komma att efterträda de nuvarande tjänstemännen, äro *bättre* ägnade att fylla platserna. Det är ju endast den saken, som egentligen skall afgöras. Och detta beror gifvetvis på den kompetens, som förut ansetts erforderlig och som kammaren finner angifven på sidan 9 i utskottets utlåtande, nämligen att det »för inträde såsom tjänsteman vid marinförvaltningens civilafdelning erfordras att hafva aflagt juris kandidatexamen, examen till rikets rättegångsverk eller kansliexamen samt att hafva erhållit sådant vitord om kunskap i bokföring, som af marinförvaltningen pröfvas tillfyllestgörande». Hittills har detta varit gällande. Nu är det åsyftadt, att genomföra en demokratisering af kåren genom att lämna tillträde till densamma öppet för sådana, som aflagt realskoleexamen, såsom herr Starbäck mycket riktigt anmärkte. Kan kammaren vara beredd på att, samtidigt som man minskar kompetensen för denna kår låta den stiga till ännu högre platser än förut, till första och andra gradens tjänstemän? Jag tror, att kammaren åtminstone borde vara ytterst tveksam, innan den tager ett sådant steg.

Vidare skall jag be att få ställa den frågan: blir det billigare på detta vis? Det bör ju vara ett afgörande spörsmål. Om man ser på, huru lönerna äro på kameralafdelningen, så är det nu fyra amanuenser med en lön mellan 1,200 och 1.800 kronor och 6 amanuenser med 600—1.200 kronors arfvode. Med hänsyn till de aflöningar, som marinintendenterna hafva, kommer det alltså att blifva en dyrbarare personal, som kommer att tjänstgöra, än den som hittills användts, därest motionärens förslag bifölles. Utaf det skälet torde man äfven böra vara synnerligen betänksam att bifalla utskottets hemställan. Och i utskottets utlåtande finnes icke den minsta utredning angående den ekonomiska synen på tingen, som dock för denna kammare brukar vara rätt afgörande, då det gäller en sådan sak som denna.

För mig står det emellertid en principiell fråga fram här. Jag instämmer helt och hållet i herr Widéns här uti utskottets utlåtande åberopade uppfattning, att en *växelverkan* bör förefinnas mellan centralförvaltningen och lokalförvaltningarna, en växelverkan, märk väl så, att lokalförvaltningarnas tjänstemän komma till centralförvaltningen och centralförvaltningens tjänstemän sedan återigen komma ut till lokalförvaltningarna. Men den regeln kan icke tillämpas under alla förhållanden. Man får icke generalisera på sådant sätt, ehuru det är en så framstående man, som gjort detta uttalande.

Hvad gäller egentligen arbetet å dessa tjänster? Det gäller, såsom herrarna finna på sidan 7, egentligen revisionskontroll. Här står, att det gäller — förutom afgifvande af erforderliga utredningar och uppgifter — det uträknings- och granskningsarbete, som bör föregå marinförvaltningens egna medelsanordningar, formell granskning af de från flottans stationer inkommande medelsredogörelserna, dock endast såvidt granskning erfordras för tillsyn därå, att inkomster och utgifter på- och afföras å rätt titel, d. v. s. komma att drabba vederbörande riksstatens anslag, reell och formell granskning af räkenskaperna för kustartilleriet» m. m.

Med andra ord, det är hufvudsakligen *revisionsuppdrag*, som här föreligga. Det är arbete af kontrollerande art. Bör det då icke vara betryggande att det är ett främmande element, som kontrollerar arbetet, jag vill icke säga, ett i sakligt afseende främmande element, men dock personer, som stå vid sidan af den kår, som utöfvar förvaltningen. Jag tror, att detta borde vara betryggande för revisionsarbetet, och vi veta väl, att det är särdeles behöfligt.

*Angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.
(Forts.)*

Häremot erinrar måhända den aktade motionären, att meningen är att flytta öfver dem från den kår de tillhöra, så att de uteslutande skulle komma att tillhöra marinförvaltningens civilafdelning, därest de bekläddes med sådana befattningar. Nåväl, men hela deras föregående lif från ungdomen och framåt har förflutit tillsammans med deras kamrater, och det kommer således endast att blifva en formell skillnad. Det kamratliga samarbetet står fortfarande kvar.

Naturligtvis är det icke min mening att kasta skugga på något håll. Men jag vet, att på detta område kan man icke vara nog varsam och därför synes det mig vara önskvärdt att, då tillfälle erbjuder sig att använda andra krafter på revisionen, det tillfället måtte fortfarande få bibehållas såsom hittills.

Vidare står det klart för mig, att inom det militära lifvet bör man, så länge man kan, i den största utsträckning, som öfver hufvud kan vara möjligt, för tjänstens behöriga gång, använda civila personer. Nu är här fråga om att taga ett steg mot en viss *militarisering* af den ekonomiska förvaltningen inom militärväsendet. Jag tror icke, att detta, såsom förut är nämnt, är behöfligt, och jag tror ej heller, att det kan vara lämpligt. Ju mera rent civila krafter kunna användas, desto bättre är det.

För öfrigt ber jag att få säga, att det särskildt är synd om dessa personer, som nu äro anställda inom denna afdelning. Dessa personer, som efter afläggande af examina för vinnande af kompetens fått anställning i verket, och som inriktat sin bana på vinnande af befordran där, skulle trängas undan, därför att det är en stor ny kår, som skall komma fram. Det gör också det hela dyrare, och måhända skötas icke tjänsterna bättre än förut.

På grund af hvad jag nu sagt, förutom hvad jag började mitt anförande med, nämligen att jag ville något afkyla den aktade utskottsordföranden, skall jag rent af våga att yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr talmannen, som emellertid återkommit, öfverlämnade nu ordet efter därom framställd begäran till

Herr Starbäck, som anförde: Jag skall icke för tillfället upptaga till bemötande några mera ingående invändningar från den ärade motionärens sida.

Jag vill endast säga honom, att nog förefaller det mig, som om klämman i hans motion, däri han talar om första och andra gradens tjänstemän inom ett ämbetsverk, måste anses såsom hufvudsak och icke hvad motiveringen innehåller. Och det hade väl varit högst

Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)

märkvärdigt, om det varit tillfredsställande, att klämman stått kvar i hela sin utsträckning, fastän motiveringen varit försiktigare.

Jag vill ej heller förneka, att en eller annan revisor gjort sig skyldig till någon missuppfattning eller till allt för stort nit. Men jag undrar, inom hvilket af våra verk icke sådant förekommer. Hvar och en, som uppehåller sig här i Stockholm för att deltaga i kommitté-arbete, och har att uppbära ersättning för resor och sådant, vet nog, att man kan blifva utsatt för en anmärkning, som sedan visar sig vara obefogad. Det är väl icke detta frågan gäller. Den stora hufvudfrågan är, huruvida det arbete, på hvilket Riksdagen grundade sitt beslut år 1908, kan anses vara så beskaffadt, att motionärens påstående om marinintendentskolan skall gälla och icke detta arbete.

Jag har verkligen — jag ber att för kammaren få omnämna detta — en utomordentlig respekt för min vän, herr Nilson i Örebro. Men i detta fall förefaller det mig, som om hans eget förmodligen angenäma umgänge med marinintendenterna förledt honom att något för varmt drifva deras talan.

Vidare skall jag bedja att få säga min aktade vän från Karlskrona, hvilken är utskottets ordförande, att det föreföll mig, som om han talade för mitt yrkande, åtminstone i ett visst afseende.

Jag kan icke erinra mig, att jag någonsin talat om, att realskoleexamen skulle vara kompetens för allt möjligt. Det vågar jag påstå är felaktigt. Jag har endast försökt att framhålla betydelsen af att det beslut, som Riksdagen år 1904 fattade om införandet af realskoleexamen, icke skulle blifva blott några tomma ord på papperet, utan att man skulle försöka omsätta detta beslut i verkligheten och således få ut i det praktiska lifvet personer från realskolan och icke enbart personer med den hvita mössan, en mössa, som symboliserar åtskilligt här i världen, men icke minst ganska stora pretentioner på social ställning och ekonomiska fördelar. Det är denna synpunkt, som jag tillåtit mig häfda, och jag tror, att herr Leander kan gifva mig rätt i att det är en synpunkt att taga i beaktande.

När herr Leander tyckte, att det var märkvärdigt, att jag, som vill hafva realskoleexamen såsom kompetens till allting, icke unnar marinintendenterna att få komma in i marinförvaltningens civilafdelning, så vill jag säga, att det första som jag har klart för mig är, att det är realskoleexamen, som skall ligga till grund för marinintendentsbefattning, och sedermera får utredningen visa, om marinintendenterna äro dugliga till hvilka prestationer som helst. Men jag vill icke föregripa denna utredning, ty först genom densamma hafva vi just hvad jag vill hafva fram, nämligen att vi äfven i detta fall skola kuuna från papperet i verkligheten omsätta realskoleexamen. Det är att föregripa den utredning, som Andra kammaren uttalat sig för förra året, som jag icke vill vara med om. Detta har för öfrigt icke motionären svarat något på.

Skola vi för öfrigt, herr Leander, hvilket friherre Palmstierna också underströk, öppna portarna för det militära inflytandet i marinförvaltningens civilafdelning? Andra kammaren har förut varit med

om att anse, att detta är ett skådespel, som passade bättre för de gångna tiderna än hvad det passar i våra dagar.

Härefter yttrade:

Herr Nilson i Örebro: Jag ber att till en början få erinra den ärade talaren på Stockholmsbänken, att då han sade, att den kår, som det här gäller, icke vore fulltalig, så var det nog ett miss-tag, ty fulltalig är den. Det står inga andra platser där vakanta än sådana, som måste hållas obesatta på den grund, att löner inom kåren måste innehållas för att aflöna personer, som stå kvar på flottans gamla civilstat, och det tänkte jag, att den ärade talaren skulle hafva god kännedom om från sin tid i Karlskrona, enär dessa personer äro bosatta där. Den synpunkt, som den ärade talaren af denna anledning anlade på detta spörsmål, är således gifvetvis felaktig.

Så nämnde samme talare, att detta var ett område, rörande hvilket en omsorgsfull utredning borde ske. Jag tillåter mig då erinra om, att en utredning af detta spörsmål skedde redan år 1902 och att den kommitté, som då upptog detta spörsmål till ompröfning, yttrade, att spörsmålet gällde, huruvida den personal, som utgöres af kamrerare, revisorer och kassör i marinförvaltningen, lämp-ligen kunde sammanslås med marinintendentsuren till en kår eller icke. Kommittén gick in på nämnda spörsmål och kom till den uppfattningen, att så icke borde ske. Men så upptog densamma det spörsmålet till ompröfning, huruvida kårens personal borde erhålla medgifvande att söka de nyss af mig angifna befattningarna inom marinförvaltningens civilafdelning, och då säga kommitterade därom, sedan de påvisat, att det arbete, som personalen vid flottans stationer skola handlägga, och arbetet inom marinförvaltningen vore till arten alldeles enahanda, om det också måste medgifvas, att det var mera ett realarbete på stationerna och mera ett formellt arbete i marinförvaltningen: »Får det sålunda vara ådagalagt, att personalen vid marinintendenturkåren skulle vara minst lika kompetent till tjänst i marinförvaltningens civilafdelning äfvensom till registratorstjänst inom marinförvaltningen som den personal, hvarmed dessa tjänster för närvarande äro besatta, så följer likväl däraf endast att kompetensvillkoren för berörda tjänster böra ändras i öfverensstämmelse därmed, och därtill inskränker sig äfven hvad kommittén för närvarande anser böra förordas». Detta är det också som utskottet för sin del förordar, och som jag tillåter mig att yrka bifall till.

Den ärade talaren sade jämväl, att det blir billigare med den nuvarande anordningen. Ja, det är för mig alldeles ofattbart, att han kunde påstå något sådant. Jag kan icke förstå, att en marinintendent, som söker en befattning af första eller andra grad uti marinförvaltningen, skall kunna få någon annan lön än Riksdagen fastställt för första eller andra gradens tjänst i marinförvaltningen. Det är ju en sådan tjänst han skall söka och han skall få den befattning, som han söker, och ingenting annat, och han skall naturligt-

*Angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.
(Forts.)*

Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)

vis åtnjuta den lön, som Riksdagen fastställt och som finnes upptagen i den fastställda staten. Någon annan lön kan här icke komma i fråga. Det är ju här icke fråga om amanuensstjänster eller något sådant. Det är ingalunda någon komnendering till befattning i marinförvaltningen, som det gäller, utan endast att marinintendenterna skola förklaras berättigade att söka och erhålla de befattningar, hvarom här är fråga.

Så yttrades det vidare, att ett beslut i den nu föreslagna riktningen skulle vara ett steg mot en militarisering af marinförvaltningens civilafdelning. Jag får säga, att jag icke kan dela denna uppfattning, och jag skall tillåta mig att här såsom ett exempel på hvilken civil uppfattning en civilmilitär kan hafva och hvilken — jag hade så när sagt byråkratisk — militär uppfattning en »civil» tjänsteman kan hafva, redogöra för ett anmärkningsmål, som varit underställt Riksdagens pröfning. Riksdagen gjorde dock icke något uttalande då. Det gäller det bekanta af statsrevisorerna påpekade målet angående »jagaren Magnes svallvågor». Vederbörande sjörevisor, en marinintendent, fäste sig under revisionen af räkenskaperna vid att ett belopp af 750 kronor hade utbetalts af den befälhafvare på jagaren Magne, som möjligtvis kunde vara ersättningskyldig för den skada som jagarens svallvågor förorsakat. Men med stöd af gällande författning ansåg sig marinintendenten icke kunna på honom utställa någon anmärkningsakt. Han aflät emellertid en vördsam promemoria till stationsbefälhafvaren, i hvilken han erinrade om, att det här kräfdes ändring i författningen, ty det vore icke riktigt, att den som eventuellt kan blifva ersättningsskyldig, skall få afgöra en sådan sak som denna utan att någon undersökning i saken ägt rum.

Stationsbefälhafvaren delade denna marinintendentens uppfattning och aflät framställning till marinförvaltningen, i hvilken han påyrkade, att ändring i berörda hänseende måtte göras i gällande reglemente. Hittills har man emellertid förgäfvets väntat på utfärdandet af några klara och tydliga bestämmelser i detta hänseende. Om herrarna läsa den berättelse, som afgifvits af förlidet års statsrevisorer, skola herrarna finna, hurusom statsrevisorena ånyo gjort anmärkning i fråga om nämnda ärende. Och marinförvaltningen, hvad har den gjort? Jo, jag kan tala om för herrarna, att först utställdes af dess revisionskontor en anmärkningsakt på den tjänsteman, som i första hand gjort anmärkningen med förfrågan till honom hvad stationsbefälhafvaren åtgjort i saken. Jag frågar eder, mina herrar: hur skall en marinintendent svara för hvad stationsbefälhafvaren åtgjort? Stationsbefälhafvaren hade ju själf skrivit till marinförvaltningen och begärt klara bestämmelser uti ifrågavarande afseende. Hvad skulle man nu förklara å räkenskapskontorets sida? Man kunde icke göra något annat än att hänvisa vederbörande i marinförvaltningen att vända sig till stationsbefälhafvaren. Sedan gick ärendet den vanliga gången till revisionskontoret. Där fattades det beslut, att anmärkning skulle göras mot stationsbefälhafvaren Palander. Anmärkningen har så gått till honom, och han har afgifvit förklaring. Ärendet

hvilat nu uppe i marinförvaltningen, och hvad den kommer att göra, vet jag icke. Men nog måste jag uttrycka min förvåning öfver marinförvaltningens åtgöranden, sedan stationsbefälhafvaren uttalat den uppfattningen, att vid krigsrätt borde utredas, hvilken skuld kapten Celsing tilläfventyrs kunde ha i det af mig nu omnämnda fallet och att därjämte klara och tydliga bestämmelser i författningen borde åstadkommas, så att dylika händelser måtte på ett fullt tillfredsställande sätt bedömas och afgöras. Det synes mig, som om det nu af mig vidrörda fallet — hvilket jag, om så erfordras, skall vidare utveckla — tydligt och klart vittnar om, att äfven civila personer kunna ha en mera, om jag så får säga, byråkratisk-militaristisk uppfattning än civilmilitära personer.

Jag tillåter mig, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Rydén: Herr talman! Hvad fallet Magne, som den siste ärade talaren här omnämnde, har att göra med den nu föreliggande frågan, är något, som jag, uppriktigt sagdt, icke förstår. Jag har varit nödsakad att sätta mig in i denna fråga om flottans ekonomiska förvaltning och jag har därvid kommit till den bestämda uppfattningen, att hufvudsaken härvidlag är, att man stärker det civila elementets inflytande, och ur den synpunkten kan jag icke vara med om den motion, som nu är före. Jag tror, att kammaren har all anledning att vara herr Starbäck tacksam, för att han tagit upp denna debatt, hvarigenom många, som kanske eljest på grund af utskottets enhälliga utlåtande varit benägna att tro, att denna sak vore utdiskuterad, bereds tillfälle att höra de skäl, som anförts mot motionen.

Af dessa skäl är det två, som jag för min personliga del anser vara fullkomligt afgörande för att afslå motionen. Det ena af dessa skäl är, att man här kommer att i viss mån föregripa den stora fråga, som vi i fjol halft diskuterade, nämligen kompetensgraden för marinintendenturkåren. Därutinnan har jag alldeles samma uppfattning som herr Starbäck, nämligen att vi genom att nu gå med på motionen motverka och kanske rent af förhindra den demokratisering af marinintendenturkåren, som vi i fjol allmänt intresserade oss för här i kammaren.

Den andra synpunkt, som äfven synes mig vara afgörande i denna sak, är hvad jag nyss nämnde angående hänsynen till behovet af att stärka det civila elementet. Här är faktiskt fråga om att söka få bort det civila elementet ur marinförvaltningen och i stället få detta ersatt med något, som hvarken är fågel eller fisk, med civilmilitär personal. Jag undrar verkligen, om Andra kammaren, när denna sak blifvit klart påpekad, skulle vilja vara med om att reformera baklänges på sätt, här föreslagits. Då för ett årtionde sedan en liknande fråga här var uppe beträffande arméförvaltningen — det gällde då liksom nu att utestänga det civila elementet — berättades det, såsom jag vill minnas, att en högre militär i medkammaren fällt det yttrandet: Låtom oss få bort det civila elementet

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

i arméförvaltningen. så komma nog anmärkningarna att försvinna där. Det är dithän, vi enligt min uppfattning kunna komma, om motionärens förslag här blir förverkligadt. Jag anser, att vi efter alla de oerhörda missförhållanden, som blottats inom flottan, icke böra gå till en reform på så lösa grunder, som här är fallet, en reform, som enligt min uppfattning kan komma att innebära ett steg baklänges.

Ur dessa synpunkter ber jag, herr talman, att få ansluta mig till yrkandet om afslag å utskottets hemställan.

Friherre Palmstierna: Jag har endast begärt ordet för att göra en kort replik till herr Nilson i Örebro. Den aktade motionären tycks ha glömt bort, hvad han i sin motion hemställt. Det heter ju där bland annat: »I sammanhang härmed vilja vi äfven framhålla lämpligheten af att yngre personal af marinintendenturkåren finge tjänstgöra å marinförvaltningens civilafdelning, därvid en inskränkning i afdelningens extra ordinarie personal blefve tänkbar.» Men detta innebär ju en ökning å flera tusen kronor af hithörande anslag, det måste väl äfven herr Nilson erkänna.

Herr Staaff: Om man, herr talman, tar i betraktande klämman i nu förevarande utskottsutlåtande, finner man, att den är i måhända osedvanlig grad stark. Där begäres icke af Kungl. Maj:t ett öfvervägande, icke en utredning eller något dylikt, utan där begäres att »personal tillhörande marinintendenturkåren må, utan hinder» etc. »vara berättigad att söka och erhålla sådan befattning». Det är således en i möjligast starka form af kammaren uttalad öfvertygelse, som utskottet här bjuder oss att antaga. Jag tror för min del icke, att det skulle vara riktigt att gå med på denna utskottets hemställan. Jag misskänner ingalunda det skäl och den öfvertygelse, som härvidlag har lett min ärade vän motionären. Jag tror också, att han har förebragt åtskilliga tankvärda grunder och att han i sitt försvar visat, att han som vanligt med stort intresse och omsorgsfullt arbete satt sig in i ärendet. Hvad som för mig i detta fall likväl är afgörande, det är den synpunkt, som här af mer än en talare, först af herr Starbäck, blifvit framhållen, nämligen den, att det dock här är fråga om att i viss mån inskränka eller äfventyra det civila elementet och den civila andan inom det ämbetsverk, som saken rör. Och detta är något, som jag anser vara bland det betänkligaste, man öfverhufvud taget kan ifrån Riksdagens sida förorda. Erfarenheten från de flesta länder, kan man tryggt säga, visar, att trots det moderna samhällslifvets i stort sedt civila anda och trots parlamentens civila anda den militära ständs- och kårandan dock alltför mycket förmår att göra sig gällande. Och mer än en gång framträda yttringar däraf, i stånd att sätta verkligt stora samhällsvärden i fara. Jag tror, att man icke kan förbise, att äfven hos oss förekommer, om också icke i så hög grad som i vissa andra länder, en ganska utpräglad militär ständs- och kåranda. Det är då gifvet, att det ifrån Riksdagens synpunkt måste vara af högsta vikt att hålla

denna anda inom sådana gränser, att den icke förmår göra skada. Men jag tror icke, att man kan hålla den inom rätta gränser, därest man icke noga ser till, att de viktiga förvaltande militära ämbetsverken äro sammansatta på ett sådant sätt, att man med säkerhet kan förvänta, att den civila andan där har rum och helst öfvervikt. Den omständigheten, att min ärade vän motionären kan förebära både ett och annat fall, som visar att äfven civila ämbetsmän kunna vara genomträngda af den anda, som vi icke gilla, den omständigheten lär väl icke kunna vederlägga den uppfattningen, att det i alla fall är en större säkerhet, en större garanti, som man har, därest man bereder det civila elementet inom de militära förvaltningsverken ett behörigt rum.

För Riksdagen såsom landets högsta kontrollerande församling — en ställning, som vi icke böra uppgifva, en ställning, som vi böra bevara och, om man försöker att frantaga oss den, kämpa för — är det af högsta vikt att kunna förvänta, att upplysningar och meddelanden rörande förvaltningen och hvad därinom försiggår, äro fullkomligt riktiga och sanningsenliga. Ifall jag nu har rätt i min uppfattning om den militära ständs- och kårandan, måste man, utan att på enskilda individer vilja kasta skugga — ty ofantligt många svenska militärer äro utan tvifvel alldeles ur stand att göra sig skyldiga till något oriktigt eller obehörigt i detta afseende — likväl säga, att säkerheten, garantien för, att allting rent och oppriktigt framläggas, är större, om det civila elementet och den civila andan är större.

Kammaren kanske iakttog, hurusom marinförvaltningen för kort tid sedan inkom till Kungl. Maj:t med anhållan om uppskof med afgifvande af den uppgift, som marinförvaltningen är skyldig att i medio af februari aflämna angående flottöfningsanslagets ställning för året. Jag vågar påstå, att denna uppskofsanhållan saknade verkliga skäl. Det synes mig också, som om man, därest man satt sig något in i saken, gifvet kan säga, att den reservation, som, märk väl, af den civile ledamoten var fogad vid denna uppskofsanhållan, hade det allra största skäl för sig. Man får väl se, ifall jag härutinnan har rätt eller icke; man får väl se, ifall det skäl, som marinförvaltningen anförde, nämligen att det skulle vara nödigt att få noggrannare uppgifter, visar sig hållbart. Det var fråga om en approximativ uppgift, alltså hade det ingen betydelse, om någon mindre betydande ändring sedermera blefve gjord. Frågan är: var icke marinförvaltningen lika väl i stand då, som den kan bli om några veckor, att afgifva den approximativa uppgift, som behöfves? Efter all sannolikhet. Men, mina herrar, hade det icke då funnits en civil ledamot, hade väl förmodligen denna uppskofsanhållan gått alldeles obesedd förbi. Om jag har rätt i, att den var framkallad af helt andra skäl än sakskalet — något, som *en* här närvarande person skulle kunna lämna upplysning om — är det ju också alldeles tydligt, att det var väl för det allmänna, att det den gången fanns ett civilt element med, som kunde säga ifrån: nej det behöfs icke något uppskof alls, den uppgift, som finnes, är tillräcklig. Den uppgiften har man sedan sett i tidningarna, och den visar, att löftena om att spara, hvilka

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförval-
tningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

gafvos så ofantligt rundligt, ha sedan mycket litet hållits, något, som naturligtvis var ganska litet behagligt för vederbörande.

Jag tog mig friheten, såsom kammaren kanske erinrar sig, att under årets remissdebatt bland annat framhålla, att, då det stora öfverskridandet af flottöfningsanslaget vid förra årets riksdag blef uppdagadt ifrån marinstaben, utspreds — och man vet, hvilken det var, som utspred detta — en fullkomligt oriktig uppgift till tidningarna, ägnad att i hög grad vilseleda allmänheten och Riksdagen, en uppgift därom, att det endast vore ett sken, att bristen vore så stor, och att man visst icke tänkte ställa till med så stora öfningar under året, då man nämligen redan undanjort mycket af de öfningar, som det året skulle göras. Efter hvad jag inhämtat, biträder nu den officer, som afgaf denna oriktiga uppgift, vid den sanningsforskning, som regeringen har tillställt och öfverlämnat åt statskommissarien Tenow. Man förstår, hvad det är för en anda, som ligger bakom dylika åtgärder; man förstår, hur betydelsefullt och viktigt det är att på hvarje punkt motarbeta den anda inom det militära, som vi bestämdt ogilla och hvars representanter i närvarande stund sitta högt uppe i staten.

Hvad man än må i öfrigt anse om riktigheten af åtskilliga utaf de skäl, som motionären anført, borde i själfva verket en tillräcklig och afgörande grund att afslå utskottets hemställan om bifall till motionen, ligga i den hufvudsynpunkt, jag här tillåtit mig betona och som kan uttryckas så: Öka icke det militära inflytandet på det civilas bekostnad!

Jag yrkar, herr talman, afslag å utskottets hemställan.

Herr Leander: Med anledning af den debatt, som här i kammaren kommit till stånd uti denna fråga, vill jag endast framhålla, att äfven jag för min del är fullkomligt med om, att det civila elementet inom den militära förvaltningen bör bevaras. Det förhåller sig emellertid så, att våra marinintendenter icke äro kända för att vara några exklusiva militärer. åtminstone anse icke militärerna själfva, att de äro det. Och dessutom, i den mån som de skulle få plats inom marinförvaltningens civila afdelning, skulle de upphöra att vara militärer. Friherre Palmstierna har ju varit militär, men det är väl ingen, som säger, att han nu lider af militarism, så att det är väl icke så farligt, om personer, som tillhöra den civila afdelningen inom marinförvaltningen, en gång varit militärer. Det är väl sakkunskap, som man vill ha in på denna civila afdelning. Det är bra underligt, att man i andra fall vill ha växelverkan mellan den centrala förvaltningen och lokalförvaltningarna och skarpt betonar behovet däraf, men i detta fall säger nej till ett sådant förslag.

Det har här sagts, att man nu icke bör genom ett bifall till motionen föregripa frågan om kompetensvillkoren för marinintendenturkåren, men något sådant föregripande kan jag icke finna skulle ske därigenom, utan den frågan, frågan om kompetensvillkoren, komme ju att i alla fall stå öppen. Anses realskoleexamen vara nog för marinintendentsbefattning, måtte den väl också vara nog för de

platser inom marinförvaltningen, hvarom här är fråga, ty dessa senare platser äro icke konstigare att sköta än platserna inom marin-intendenturkåren.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

*Angående
villkoren för
viss anställ-
ning vid
marinförvalt-
ningens civil-
afdelning.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats vara avslutad, framställde herr talmanen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen hafva flertalets röster för sig. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår såväl femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 3 som den i ämnet väckta motionen. röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 126 ja mot 61 nej; och hade kammaren alltså afslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

§ 9.

Härefter företogs till afgörande statsutskottets utlåtande, nr 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkterna 1:o)—3:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4:o)—7:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 8:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.

Punkten 9:o), angående omreglering af förste provisialläkar- och provinsialläkarväsendet.

Under denna punkt hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att godkänna ny aflöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare samt fatta vissa därmed sammanhängande beslut.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehåft dels en till Riksdagen den 13 januari 1911 aflåten proposition, nr 32, däri Kungl. Maj:t begärt Riksdagens yttrande öfver ett propositionen bilagdt förslag till ändringar i gällande taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, samt förklarat sig vilja, efter emottagande af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och förordna om utfärdande af ny författning i ämnet, dels ock en inom Första kammaren af herr *J. Larsson* väckt motion, nr 65, samt följande inom Andra kammaren väckta motioner: af herr *Ström* i Transtrand *m. fl.*, nr 42, af herr *Fornander*, nr 90, af herr *Lundström*, nr 113, af herr *Bäckström*, nr 196, samt af herr *Ericsson* i Ofvanmyra jämte 93 kammarledamöter, nr 294.

Utskottet hemställde.

A) att Riksdagen på grund af Kungl. Maj:ts förevarande framställningar och herr *Ericssons* i Ofvanmyra med fleres ofvanberörda motion måtte

1:o) förklara, att Riksdagen för sin del funne gällande taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, böra på det sätt ändras, som utskottet i sitt yttrande förordat, men i öfrigt oförändrad bibehållas,

2:o) under förutsättning, att Kungl. Maj:t i fråga om nämnda taxa förføre i enlighet med denna Riksdagens förklaring,

godkänna följande aflöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1912:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	kr.	kr.	kr.	kr.	
1 förste provinsialläkare	5,000	2,100	600	7,700	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 » »	5,000	2,100	300	7,400	
1 » »	5,000	2,100	300	7,400	
1 » »	5,000	2,100	—	7,100	
12 » »	60,000	25,200	—	85,200	
1 » »	—	1,500	—	1,500	
7 » »	—	10,500	—	10,500	
Kronor	80,000	45,600	1,200	126,800	
1 provinsialläkare	3,000	1,000	1,000	5,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 »	3,000	1,000	500	4,500	
11 »	33,000	11,000	5,500	49,500	
1 »	3,000	1,000	—	4,000	
172 »	516,000	172,000	—	688,000	
Kronor	558,000	186,000	7,000	751,000	

Angående omreglering af förste provinsialläkar- och provinsialläkarvæsendet, (Forts.)

äfvensom godkänna vissa närmare angifna villkor och bestämmelser för de i staten upptagna aflöningsförmåner;

samt föreskrifva, att enhvar, som med eller efter 1912 års ingång tillträdde befattning såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, skulle vara pliktig att underkasta sig förut angifna villkor och bestämmelser för den nya aflöningsstatens åtnjutande; samt att de förutvarande innehafvare af befattningar såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, hvilka icke före den 1 november 1911 anmälde, att de ville underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föränleddes af bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

3:o) upptaga det under anslaget till medicinalstyrelsen med dithörande stater uppförda anslaget till provinsialläkarna under förändrad rubrik »till förste provinsialläkarna och provinsialläkarna» samt höja detsamma från 399,300 kronor med 478,500 kronor till 877,800 kronor;

B) att herr Fornanders förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas,

Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkareväsendet.
(Forts.)

C) att herrar J. Larssons och Lundströms ifrågavarande motioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

D) att ej heller herr Bäckströms förevarande motion måtte vinna Riksdagens bifall, samt

E) att herr Ströms med flere förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

vid mom. A 1:o):

af herr *Billing*, samt

vid mom. A 2:o):

af herrar *O. Jonsson*, *Andersson* i Skifarp, *Olsson* i Fläsbro, *Sjö, Rydén*, *Ström* i Transtrand, *Thor* och *Lindberg*, hvilka ansett, att utskottets förslag till aflöningsstat för förste provinsialläkare bort hafva följande lydelse:

	Lön.	Tjänst- görings- pennin- gar.	Orts- tillägg.	Summa.	Anmärkning.
1 förste provinsialläkare	4,000	2,000	600	6,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 » »	4,000	2,000	300	6,300	
1 » »	4,000	2,000	300	6,300	
1 » »	4,000	2,000	—	6,000	
12 » »	48,000	24,000	—	72,000	
Kronor	64,000	44,000	1,200	109,200	

af grefve *A. F. Wachtmeister*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen för inrättande i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag af 8 provinsialläkardistrikt i Stockholms län och likaledes 8 sådana distrikt i Södermanlands län måtte öka den af utskottet föreslagna aflöningsstaten med 8,000 kronor till 759,000 kronor; och

af herrar *J. Larsson*, grefve *Taube*, *Starbäck*, *Rydén* och *Lindberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen i anledning af herrar J. Larssons, Lundströms och Bäckströms motioner, måtte för inrättande af ett provinsialläkardistrikt inom Norrbottens län utöfver af Kungl. Maj:t föreslagna tretton distrikt öka aflöningsstaten med 4,500 kronor till 755,500 kronor.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till behandling, begärdes ordet af:

Herr Ekman i Mogård, som yttrade: Herr talman! Beträffande föredragningsordningen vid denna punkt tillåter jag mig framställa följande förslag: Att punkt 9 företages till afgörande momentvis, så att först föredrages moment A 1:o), hvarvid öfverläggningen må röra sig om frågan i dess helhet, därefter den del af moment A 2:o), som omfattar staten för förste provinsialläkarne, sedan öfriga delen af staten i moment A 2:o), vidare återstoden af moment A 2:o) och därefter moment A 3:o) samt slutligen momenten B till och med E.

*Ängående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)*

Denna hemställan bifölls.

Mom A 1:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. A 2:o).

Aflöningsstat för förste provinsialläkare.

Sedan utskottets förslag till stat föredragits, lämnades ordet till

Herr Sjö, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarne finna har icke allenast jag utan äfven några andra utskottsledamöter reserverat oss i föreliggande fråga, och jag vill för den skull nu vid frågans föredragning yttra några ord rörande denna vår reservation.

Vi ha, såsom herrarne finna, föreslagit detsamma i löner, tjänstgöringspengar och ortstillägg som den af Kungl. Maj:t för denna frågas ordnande tillsatta kommittén föreslagit. Vi ha trott, att vi skulle stå på den säkraste grunden, om vi bifölle detta, och vi ha ansett, att denna kommitté, som haft till sin speciella uppgift att reglera och ordna frågan, därvid hämtat erfarenheter och rön från alla de lönerregleringar, som under närmaste och föregående år genomförts. Dessa löner äro för resten efter vårt förmenande ganska aktningvärda, och man får icke säga annat, än att de skola, tror jag, kunna tillfredsställa förste provinsialläkarne. Jag ber att få göra några jämförelser med löner som under förlidet år verkligen reglerats. Herrarne erinra sig mycket väl att för våra hospital reglerades då samtliga löner, icke allenast för öfverläkarne, utan äfven för den öfriga personalen. Som exempel ber jag att få nämna, att vid Nyköpings hospital gäller för öfverläkaren en lön af 6,000 kronor, i Visby 4,500 kronor, vid Göteborgs, Härnösands och Piteå hospital 7,000 kronor och vid de andra hospitalen 7,500 kronor jämte våning. För dem var tillåtet att praktisera, hvad beträffar nervlidande, men icke att utföra någon annan praktik. Här är fråga om, att dessa förste provinsialläkare icke allenast skola få sin lön för tjänsten, utan de skola därjämte få praktisera och kunna därpå förtjäna icke så litet, om de äro skickliga och dugliga män. Nu kan någon säga mig, att det är något år, sedan denna kommitté

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)*

slutade sitt arbete med dessa löneregleringar, och att under tiden fordringarna på löner kunna ha stigit på grund af ökade lefnads-kostnader, hyror o. d.; men jag vågar påstå, att så icke är förhållandet, utan under dessa senaste år ha snarare priserna å lifsförnödenheter, hyror o. d. fallit något, åtminstone ha de icke blifvit större. Då så är, tror jag också, att man med trygghet kan hålla sig vid det förslag, som kommittén här framlagt och som vi här också tagit fasta på, såsom herrarne se af den vid utlåtandet fogade reservationen.

Enligt denna skulle förste provinsialläkaren få 4,000 kronor i lön, 2,000 kronor tjänstgöringspengar, i Stockholm ortstillägg med 600 kronor, samt dessutom två ålderstillägg med 500 kronor efter fem och tio år, alltså 1,000 kronor, hvilket sålunda gör en slutlön på 7,600 kronor. I Västerbottens och Norrbottens län skulle förste provinsialläkarne få samma lön, 300 kronors ortstillägg och därtill samma ålderstillägg; de skulle alltså få en slutlön af 7,300 kronor. De öfriga förste provinsialläkarne skulle icke komma att få något ortstillägg, men i öfrigt samma löneförmåner.

Med dessa aflöningar kunna vi, åtminstone jag för min del, icke finna annat än, att vi uppfyllt allan rättfärdighet, och jag anhåller värdsammast, att denna kammare ville bifalla reservationen.

Vidare anförde

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet grefve Hamilton: Herr talman! Det är med verklig ledsnad jag funnit, att så pass många ledamöter i utskottet från denna kammare anslutit sig till samma uppfattning, som nyss förfäktats af den siste talaren.

När man diskuterar om beloppet af en lön, som skall fastställas, är det alltid svårt att finna några fasta hållpunkter. Den ene har den uppfattningen, den andre en annan; man kan tycka, att det egentligen är ett godtycke. För min del tror jag ändå, att jag i propositionen bjudit ganska goda skäl för det förslag, hvartill jag kommit. Det är icke så, som den ärade siste talaren antydde, att Kungl. Maj:t skulle ha föreslagit en ändring i lönerna mot kommitténs förslag, i anledning däraf att några år förflutit, sedan kommittén afgaf sitt betänkande. Det kan nog också i sin mån ha bidragit. De af herrarne, som varit med om löneregleringar senare åren, veta nog, att så pass lång tid som från 1907 till 1911 lefnads-kostnaderna och andra förhållanden mycket ändrats, som måste tagas i betraktande. Men det är icke detta, som varit hufvudsak för Kungl. Maj:t lika litet som för de myndigheter, som behandlat denna fråga, utan orsaken till höjningen är, att man funnit, att den af kommitténs majoritet förordade begynnelse aflöningen 6,000 kronor måste anses vara alltför låg. Det är alldeles gifvet, och jag förmodar, att den siste ärade talaren och herrarne alla skola vara ense därom, att när man skall bestämma lönen för förste provinsialläkarne, bör man se till, att man sätter denna lön så pass högt, att man till dessa befattningar kan få framstående krafter och framför allt,

att det icke blir anordnad på det viset, att det för de personer, som kunna tänkas söka förste provinsialläkaretjänster blir fördelaktigare att söka provinsialläkaretjänster. Det är ju alltid ofördelaktigt för rekryteringen, om det är så, att chefsplatserna i själfva verket befinnas vara mindre indräktiga än de platser, som skola sortera under dem. Så skulle enligt min tanke alldeles gifvet bli händelsen, om lönen sattes till bara 6,000 kronor. Här finnes i betänkandet omnämndt, huruledes för något år sedan provinsialläkarne själfva gjorde en enquête. De undersökte ett hundratal platser och funno, att medelinkomsten af praktik och lön uppgick till något öfver 7,100 kronor. Det är precis det beloppet jag föreslagit. Det är gifvet, att i verkligheten det är så, att åtskilliga provinsialläkare ha högre inkomster och åtskilliga lägre, men jag tror, att den siffran tillräckligt tydligt visar på, att om man tar 6,000 kronor, så har man tagit för lågt.

Angående omreglering af förste provinsialläkar- och provinsialläkareväsendet.
(Forts.)

Nu gör man den invändningen, att förste provinsialläkarne ha rättighet att praktisera. Javäl, mina herrar, men det är redan 7 å 8 år sedan förste provinsialläkarne uttalade, att för de flesta af dem hade expeditionsgöromålen vuxit så, att de ansågo, att de med det snaraste måste befrias från skyldigheten att lämna enskild läkarevård. Redan 1904 framhöll medicinalstyrelsen, att man inom de större länen redan hade kommit därhän, att det var absolut nödvändigt att skilja den enskilda läkarevården från förste provinsialläkarebefattningarna. Den siste ärade talaren omtalade själf — jag vet egentligen icke, hvarför han gjorde det — att vid regleringen af lasaretsläkarelönerna i fjol man i allmänhet kommit till högre belopp än 6,000 kronor. Det var blott de allra lägsta lönerna som sattes så låga. Det framhölls särskildt, att med afseende å dem hade man ansett att 7,000 och 7,500 kronor vore lämpligt. Jag har trott, att jag funnit den siffra, som var medelsiffran, som hvarken sköt öfver målet eller förfelade detsamma. Herrarne veta att inom kommittén meningsskiljaktigheter i detta afseende förefunnits, och att en minoritet i kommittén yrkat på en begynnelselön af 7,500 kronor; provinsialläkarne själfva ha yrkat på 8,400 kronor.

Jag skall slutligen erinra om, att inom städerna de läkare, som där innehafva motsvarande befattning, nämligen förste stadsläkarne, i allmänhet af kommunerna aflönas mycket bättre. I somliga fall gå lönerna ända upp till 10,000 kronor, hvarvid det dock är att märka, att då de kommit så högt upp, äro de ofta förbjudna enskild praktik. Jag tror verkligen, mina herrar, och jag är viss om, att om herrarne skulle följa den siste ärade talaren och fixera lönen till 6,000 kronor detta skulle åstadkomma mycket stor förstämning och bekymmer inom läkarekåren, och jag kan icke heller tro, att saken skulle därmed främjas. Det är väl ett intresse, som vi alla borde vara ense om, att vi få dock ställa det så, att vi till dessa makt-påliggande platser få verkligt skickligt folk, och vi få icke sätta lönerna så, att när förste provinsialläkarne fått dem, de antingen inom kort blifva frestade att söka provinsialläkartjänster eller också söka öfver höfvan öka sin enskilda praktik för att förbättra sina inkomster.

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)*

Jag tillåter mig vördsamt uttala den förhoppningen, att denna kammare ville följa utskottet i denna fråga.

Herr Ekman i Mogård: Herr talman! Jag skall i närvarande ögonblick inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kjellberg: Herr talman! Förste provinsialläkareinstitutionens betydelse har under den gjorda utredningen och under den diskussion, som förekommit man och man emellan, icke satts i tvifvel. Som kammarens ledamöter behagade erinra sig, väcktes här år 1908 af enskild motionär ett förslag om att denna institution skulle dragas in, och det var ju en del krafter i rörelse för detta. Men kammaren afslog denna motion utan ett ords öfverläggning. Man har sålunda måst erkänna, att förste provinsialläkareinstitutionen har en oerhördt stor betydelse, och statistiken öfver de smittosamma sjukdomarnas utbredning i vårt land liksom öfver andra hälso- och sjukvårdsförhållanden har otvifvelaktigt visat, att denna institution haft och har ett synnerligen betydelsefullt inflytande på den allmänna hälsovården i landet. Därmed är också erkänt, att vi till dessa platser måste söka att förvärfva endast särskildt framstående läkare; och detta har, allt sedan den nu gällande läkareinstruktionen af år 1890 utfärdades, fått ett uttryck däri att vid tillsättandet af dessa platser man förfarit på det sättet att, under det provinsialläkarne i allmänhet erhålla tjänst efter tjänstårens antal, man i fråga om förste provinsialläkarne gjort det undantaget, att deras befordran icke i första rummet beror på tjänstår utan framförallt på deras särskilda fackutbildning. Nu har det också visat sig under de 20 år, som denna instruktion verkat, att förste provinsialläkarne fått mer och mer att göra såsom ämbetsläkare och mindre och mindre kunnat åtaga sig enskild sjukvård. Detta sakförhållande betecknas också därigenom, att man i det föreliggande förslaget velat befria 16 förste provinsialläkare från provinsialläkaredistrikt.

Nu har det sagts från reservanternas sida, att man finner de af kommittén föreslagna löneförmånerna fullt tillräckliga. Jag har nu för min del en annan uppfattning.

Beträffande då först hvad reservanten herr Sjö framhållit — och det har också framhållits förut — nämligen möjligheten för dessa tjänsteläkare att genom enskild praktik förvärfva den inkomst, som de i öfrigt behöfva, så vill jag säga, att för dessa förste provinsialläkare har det år efter år visat sig, att det i regel icke blir så mycket bevändt med deras praktik, bland annat därför att de på grund af sin tjänst många gånger måste företaga resor, som räcka i veckor, för att inspektera i olika delar af sitt län; och i ett af de större länen vet jag, att förste provinsialläkaren årligen nödgas för inspektionsresor vara borta från sitt hem sammanlagdt 3½ månader, med afbrott af tider på 14 dagar och 3 veckor, då han varit hemma. Det är gifvet, att en läkare under sådana förhållanden icke har stor möjlighet att vid sig binda någon enskild praktik, utan

blir det hans kamrater inom orten, där han bor, som väl i regel få omhänderhafva den enskilda sjukvården.

Jag har af en ärad kamrat här i kammaren, som icke är läkare, i dag fått mottaga ett sammandrag ur afgifna själfdeklarationer med afseende å förste provinsialläkarnes inkomst för närvarande, hvilket är ganska intressant att studera. Det visar sig där, att, om man — bortsett från förste provinsialläkarne i Malmö och Göteborg — tar en medelsiffra på deras inkomst enligt dessa själfdeklarationer, man får en medelinkomst per år af 7,150 kronor ungefär. Detta betyder, att förste provinsialläkarne för närvarande, för så vidt de intjänat sina ålderstillägg, på praktik förtjäna i medeltal endast 1,000 å 1,500 kronor om året; och det är alldeles tydligt, att denna siffra, hvilken naturligtvis varierar på olika orter, visar en bestämd tendens att falla. Således är det säkert, att dessa tjänstemän för hvarje år, som går, komma att åläggas ökade tjänsteuppdrag från statens sida, hvarigenom möjligheterna för dem till enskild praktik minskas. Dessutom är att märka, att landstingen mer och mer taga dem i anspråk för utredningar, som röra den allmänna sjukvården och de hygieniska förhållandena i länet, sålunda rörande länets tuberkulosvård, rörande länslasarett, rörande den allmänna hälsovården, rörande idiotvården o. dyl. Landstingen lägga sålunda oupphörligen på förste provinsialläkarne utredningar utan särskild ersättning, och såväl staten som länet ställer allt högre anspråk på dem.

Om man nu jämför dessa föreslagna aflöningar med aflöningarna för förste stadsläkarne i de tre städer, där dessa äro likställda med förste provinsialläkarne, nämligen i Stockholm, Göteborg och Malmö, så finna herrarna på sidan 180 i den kungl. propositionen, att förste stadsläkaren i Stockholm har en slutlön af 12,000 kronor, således mer än en generaldirektör enligt de nya löneregleringarna, samt att förste stadsläkaren i Göteborg har 10,000 kronor; och hvad beträffar staden Malmö, så har, sedan den undersökning som här äsyftas, nämligen 1906 års enquête, hans lön ökats så att han kommit upp till 8,500 kronor. Dessa tre förste stadsläkare hafva således högre löner än här föreslagits för förste provinsialläkarne; och att lönerna fastställts till dessa belopp, beror just på att dessa förste stadsläkare icke vid sin tjänst kunna binda någon praktik.

Nu äro de af Kungl. Maj:t föreslagna och af utskottet tillstyrkta aflöningarna för förste provinsialläkarne mindre än dessa. På denna grund måste man väl anse, att, då Kungl. Maj:t härvidlag intagit en medelställning mellan medicinalstyrelsens och kommitténs förslag, Kungl. Maj:t träffat den rätta medelvägen. För min del får jag säga, att om man verkligen önskar att vid dessa chefsläkareplatser inom länen kunna binda personer, som hafva verklig fackutbildning och således i sina yngre dar nedlagt tid och krafter på att utbilda sig till sådana chefsläkare och till att vara Konungens befallningshafvandes experter i hälsovårdsfrågor, då måste kammarens ledamöter tänka på att man måste fästa sådana lönevillkor vid dessa platser, att de verkligen bli eftersökta af den sortens läkare, som såväl stad som landsbygd fordra på dessa platser, d. v. s. läkare

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)*

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.*
(Forts.)

som velat nedlägga särskildt arbete på att utbilda sig, icke så mycket för enskild sjukvård som framför allt för den allmänna hälsovården. Vi veta ju också, att denna fråga om den allmänna hälsovården allt mer och mer blifvit den dominerande inom den praktiskt-medicinska vetenskapen, och att statsmakterna erkänna, att kampen mot folksjukdomarne allt mer och mer måste föras i främsta rummet genom den allmänna hälsovården; först därefter kommer härvidlag den enskilda sjukvården.

Jag får därför, herr talman, med fästadt afseende på förste provinsialläkarnes betydelse som tjänsteläkare, med fästadt afseende på den utbildning, som fordras af dem, och med fästadt afseende på det önskvärda i att man till dessa platser förmår förvärfva framstående personer lämpliga att bli chefsläkare och att bli Konungens befallningshafvandes experter i hälsovårdsfrågor, anhålla att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition och utskottets hemställan.

Herrar Vahlquist och Fornander instämde häruti.

Herr Sjö: Herr talman! Blott ett par ord! Det är med anledning af herr civilministerns yttrande, då han sade, att jag hade jämfört lasarettsläkarnes löner med de nu ifrågasatta förste provinsialläkarelönerna. Detta var troligtvis en missägning från herr statsrådets sida, och det förlåter jag honom gärna; men förhållandet var det, att jag jämförde dem med de hospitalsöfverläkare, hvilkas löner vi reglerade förra året.

Då emellertid debatten synes bli ganska kortvarig, så skall äfven jag bli kortvarig i detta mitt yttrande och skall därför nu endast be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag i denna del.

Herr Thor: Herr talman! Det är ju redan förut anförda flera skäl för reservationen, och hvad mig beträffar skall jag be att få ansluta mig till de skäl för densamma, som framförts af herr Sjö. Vi ha ju gjort åtskilliga jämförelser och hafva häraf funnit, att medicinalråden, på hvilkas kompetens man naturligtvis icke får ställa mindre fordringar än på en förste provinsialläkares, skulle erhålla löner, som endast med 400 kronor komme att öfverstiga hvad förste provinsialläkarne kunna få. Vi ha visserligen icke ansett, att förste provinsialläkarne skulle få åtaga sig alltför mycket enskild praktik, men af Kungl. Maj:ts proposition framgår ju, att det är önskligt, att de icke förbjudas praktik, och i enlighet härmed ha vi också ansett, att man kunde taga denna enskilda praktik i beräkning, när man bestämde deras löner. Vi ha därför ansett den af oss föreslagna lönen vara tillräcklig för förste provinsialläkarne, om man till lönen lägger hvad de kunna få genom enskild praktik. Lönen är för öfrigt icke så ringa. Det upplystes af en talare, huru mycket dessa förste provinsialläkare skulle ha att göra i det allmännas tjänst; de skulle vara experter åt landshöfdingar och taga emot uppdrag från landstingen och flera myndigheter. Ja, det är alldeles riktigt, men så

ha de också fått en lön af 6,000 kronor med två ålderstillägg, så att de slutligen komma upp till 7,000 kronor, och vi förmena, att man kan fordra, att de skola fullgöra sin tjänst för en lön af 7,000 kronor. Det är på grund af dessa synpunkter bland andra, som vi ansett oss stå på den säkra sidan och förmena oss hafva föreslagit ett rimligt belopp, när vi hemställt om en begynnelselöen af 6,000 kronor med två ålderstillägg.

Jag skall be att få yrka bifall till reservationen.

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarsvarendet.
(Forts.)*

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet greve Hamilton: Herr talman! Jag vill bara säga, att jag icke förstår den siste ärade talarrens jämförelse med medicinalråden. Man bör väl gå till den summa, som Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit åt medicinalråden, såsom boende i Stockholm. För dem har föreslagits en begynnelselöen af 8,100 kronor, och det är jämnt ett tusen kronor mera.

Herr Ekman i Mogård: Herr talman, mina herrar! Då jag redan förut yrkat bifall till utskottets hemställan, är ju min ståndpunkt i denna fråga känd för kammaren. På grund af de anföranden, som sedermera hållits af ett par reservanter inom utskottet, ber jag emellertid att få säga ett par ord.

Det enda skäl, som reservanterna anført för den ståndpunkt de intaga, är att förste provinsialläkarne, efter hvad reservanterna föreställa sig, skola kunna få en ingalunda obetydlig inkomst af den enskilda praktik, som man icke velat förmena dem att utöfva. Medgifvandet att förste provinsialläkarne må utöfva praktik är emellertid mera att betrakta som ett formellt än ett verkligt sakligt medgifvande, ty alla, som yttrat sig i denna fråga, ha haft den uppfattningen, att af detta medgifvande komma förste provinsialläkarne, på grund af den mycket stränga tjänstgöring som numera blifvit dem ålagd, att endast i mycket obetydlig utsträckning kunna begagna sig. Detta har icke heller utskottet bestridt. Medgifvandet har fått stå kvar, därför att ett direkt förbud för provinsialläkarne att utöfva praktik skulle kunnat medföra, att de blefve trakasserade, om de vid ett eller annat tillfälle lämnat biträde vid sjukdomsfall. Detta skäl, hvilket är det enda skäl, som reservanterna anført, anser jag sålunda vara ett utomordentligt *svagt* skäl för det lägre lönebeloppet. Men om kammaren och om Riksdagen skulle biträda reservanternas uppfattning, så är det min åsikt, att detta skäl skulle kunna göras till ett mycket *starkt* skäl från förste provinsialläkarnes sida att i ganska stor utsträckning idka enskild praktik. Ty då skulle de kunna peka på detta Riksdagens beslut och säga, att när vår lön bestämdes, togs det af Riksdagen alldeles särskild hänsyn till den inkomst, som vi dessutom skulle kunna göra oss på den enskilda praktiken. För min del anser jag, att detta skulle vara till mycket stor skada för hela institutionen. Förste provinsialläkarne, som skola öfvervaka sundhetsvården inom sina län, få nu en så stor och dyrbar verksamhet, dyrbar för hela landet, att jag tror det vore

Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)

en synnerligen missriktad sparsamhet att nu göra en löneinskränkning, som skulle kunna medföra, att man till dessa poster endast kunde få personer, som af en eller annan anledning icke helt kunde ägna sig åt enskild praktik, som skulle lämna dem mycket större inkomst.

Den näst siste ärade talaren gjorde en jämförelse, som redan afvisats från statsrådsbanken. Jag skall be att få göra ett par jämförelser till. Detta kommittéutlåtande, på hvars siffror reservanternas bygga, är redan i det närmaste fyra år gammalt, det afgafs nämligen den 17 juli 1907. Sedan dess ha en hel del ämbetsverk fått sina löneregleringar genomförda, och i de fall, där tjänster hänförs till tredje lönegraden, såsom ju skett med kansliråd, byråchefer och med dem likställda och med hvilka ämbetsmän man väl bör jämställa förste provinsialläkarne, har begynnelselönen för i Stockholm boende ämbetsmän satts till 8,100 kronor och sedermera kunnat uppgå till 8,700 kronor. På landet har motsvarande lön utgjort 7,500 kronor och kunnat uppgå till 8,100 kronor. Den för förste provinsialläkarne föreslagna begynnelselönen är lägre än dessa löner i tredje lönegraden, i det den utgör 7,100 kronor och kan uppgå till 7,700 kronor eller detsamma som gäller för landskamrerare och landssekreterare m. fl. ämbetsmän. Jag tror således, att här funnits fullgoda skäl för att i detta fall gå med på den af Kungl. Maj:t föreslagna aflöningen i stället för att följa kommittén, och jag tillåter mig att i detta sammanhang påpeka, att kommittén själf, då den afgaf sitt utlåtande, yttrar följande, som återfinnes på sidan 176 i propositionen, om den af kommittén själf föreslagna lönen: »Denna lön måste enligt kommitténs mening anses vara synnerligen lågt beräknad, då den åt förste provinsialläkarne bibehållna rättigheten att idka enskild praktik icke kan antagas i någon afsevärdare grad komma att bidraga till inkomstens höjande.» Flera i detta ärende hörda myndigheter hafva också förklarat att de anse dessa löner ingalunda vara tillräckliga. Det har till och med sagts, att man för den lönen knappast kunde påräkna tillräckligt framstående förmågor. Det vore mycket att tillägga i detta ämne, men som debatten redan pågått tillräckligt länge, skall jag endast be att få yrka bifall utskottets hemställan.

Herr Hellberg: Herr talman, mina herrar! I egenskap af provinsialläkare skall jag be att få tillkännagifva min ståndpunkt i denna fråga. För saken har redan så grundligt redogjorts såväl af herr civilministern som af herrar Kjellberg och Ekman, att det icke återstår för mig mycket att säga.

Jag vill endast påminna om, att åtgärderna för den allmänna hälsovården ställa stora anspråk på en förste provinsialläkares kunskaper, erfarenhet och praktiska förmåga, hvarjämte de äfven såsom här förut framhållits, kräfva specialutbildning. Lönen för dessa tjänster bör därför icke tillmätas så knapp, att den icke kan bereda tjänstens innehafvare tillfälle att någorlunda odeladt ägna sig åt sin viktiga uppgift att öfvervaka och befrämja den allmänna hälsovården. I annat fall kan det gå såsom jag härom året fick höra

att det gått i ett län, i det nämligen då en förste provinsialläkare i ett mindre län sade till mig: »Förste provinsialläkaretjänsten sätter jag i andra rummet och praktiken sätter jag i första rummet.» Det är väl icke dit vi syfta med dessa befattningar. En förste provinsialläkare bör väl icke ha mindre lön än en vanlig provinsialläkare, hvilken, såsom vi hörde af herr civilministern, kommer upp till 7,135 kronor enligt hvad den föranstaltade enquéten utvisar. Då våra större städer, Stockholm, Göteborg och Malmö kunna aflöna sina förste stadsläkare, som ha enahanda befattning som förste provinsialläkarne, på sådant sätt, att de kunna med afstående från enskild praktik uteslutande ägna sig åt sin tjänst, så bör väl äfven staten ha råd därtill.

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarnäsendet.
(Forts.)*

Då staten kan bereda en jämförelsevis stor aflöning åt brännvinskontrollörer, åt sockerkontrollörer och åt ölkontrollörer, för hvilka befattningar det icke kräfvades någon större vetenskaplig underbyggnad eller några studier, så borde den väl äfven kunna gifva full lön för fullt arbete åt dem, som skola verka för och ägna sin tillsyn åt en så viktig sak som den allmänna hälsovården.

Själffva kärnpunkten i hela denna fråga synes mig vara den, att förste provinsialläkarne, hvilkas tjänster inrättats just för den allmänna hälso- och sjukvårdens skull, äfven sättas i tillfälle att odeladt ägna sig åt detta viktiga arbetsfält. Man bör icke, anser jag, genom en ovis sparsamhet lägga hinder i vägen därför. Lönen måste vara sådan, att tillräckligt framstående förmågor för dessa platser må kunna erhållas och att icke dessas innehafvare till förfång för sin egentliga verksamhet nödgas söka sig andra förvärfsskällor.

På denna grund, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thor: Herr talman! Jag har tagit till orda endast på grund af herr civilministerns erinran, att jag skulle ha gjort en oriktig jämförelse, då jag jämförde förste provinsialläkarnes aflöning med medicinalrådets. Dessa senare ha, som bekant, ett ortstillägg på 600 kronor, och räknar man detta med, blir naturligtvis skillnaden 1,000 kronor. I reservanternas förslag ingår emellertid ortstillägg äfven för förste provinsialläkaren i Stockholms län, och skillnaden mellan hans och medicinalrådets lön blir således äfven den så stor som jag nyss uppgaf. Att skillnaden mellan provinsialläkarne i allmänhet och medicinalråden blir 1,000 kronor beror naturligtvis därpå att samtliga medicinalråd bo i Stockholm och sålunda erhålla detta ortstillägg. Om man bortser därifrån, är min jämförelse riktig.

Herr Thyren: Herr talman, mina herrar! Jag ber att blott i största korthet få angifva de skäl, som bestämt mig att här rösta med utskottet mot reservanterna.

Skälen äro två. Det ena har upprepade gånger här framhållits. Särskildt tydligt, synes det mig, af herr Ekman i Mogård. Det är nämligen så, att det dock betyder något helt annat, ifall man fastslår en viss lön för en ämbetsman och lämnar öppet åt honom att,

Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)

därest han så skulle vilja och finna lämpligt, öka sin inkomst genom någon praktisk verksamhet, än om man ger honom en mindre lön än den, som han normalt skulle kunna göra anspråk på, och *pekar* på att han *skall*, eller i alla händelser har *obetingad* rätt till att drifva praktik för att fylla hvad som fattas. Om, för att taga ett exempel, som ligger mig nära, vi juris professorer hade fått ett par tusen kronor mindre i lön än andra professorer, under den motiveringen, att vi kunna, såsom en eller annan gång har händt, idka juridisk konsultation eller liknande verksamhet, hvilket mycket lätt skulle låta sig göra, hvad skulle detta kommit att betyda i praktiken? Jo, ganska säkert, att hvarje juris professor hade inrättat en advokatbyrå (hvilket för närvarande är en sällsynthet, om det också en eller annan gång inträffat), och denna advokatverksamhet skulle helt säkert inkräktat rätt mycket på den deras verksamhet, som för staten har den väsentliga betydelsen. Jag tror, att det skulle kunna gå på motsvarande sätt äfven här.

Det andra skälet, hvilket synes mig icke mindre viktigt, är att med denna praktiska verksamhet, som lätt nog skulle kunna bli en hufvudsak och betyda för mycket för förste provinsialläkaren, skulle följa, att han lätteligen mot sin vilja, helt oförmärkt kanske, blefve beroende af sådana mot det allmänna hygieniska intresset mer eller mindre stridande enskilda intressen, som komme honom att ibland kanske se sakerna i en litet *försonligare* dager än han egentligen borde göra. Figuren Stockman hör visserligen hemma i litteraturen, men har sina motsvarigheter äfven i verkligheten.

Af dessa två skäl, dels det, att ett *påpekande*, att förste provinsialläkarne böra drifva praktik, efter mitt förmenande icke är lämpligt, dels det, att en sådan mera omfattande praktik kan ställa dessa ämbetsmän, som ha den synnerligen viktiga uppgiften sig ålagd, att vaka öfver den allmänna hygienens intressen, i allt för stort *beroende* af motsatta intressen — af dessa två förenade skäl måste jag, herr talman, mot reservanterna anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Rydén: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, då jag inom utskottet icke så särdeles hårdt engagerat mig i densamma. men efter den siste ärade talarens anförande synes det mig, att jag bör angifva skälen för min uppfattning.

Jag har biträdt det yrkande, som finnes framställt i reservationen, af följande skäl.

Först och främst anser jag, att det är af vikt och betydelse, att förste provinsialläkaren icke blir en papperskarl, en vanlig ämbetsman, som snart faller in i slentrian och byråkrati och icke följer med den praktiska utvecklingen af läkekonsten. Det är detta skäl som gör, att man enligt min mening bör hänvisa honom till att vid sidan af sin tjänst utöfva enskild praktik för att uppehålla den lifliga kontakt med sin vetenskap, som jag sålunda anser önskelig. Så långt är också utskottet med.

Går jag sedan att pröfva lönebeloppen, så finner jag, att förste provinsialläkarne enligt utskottets och Kungl. Maj:ts förslag skulle

erhålla en lön af 7,700 kronor. Räknar jag då med, att de gifvetvis skaffa sig något tusental på praktik och att de göra litet besparingar på sina dagtraktamenten, då de ju ha 11 kronor om dagen på sina resor och resa i första klass, så kan jag icke finna annat än att de med utskottets förslag skulle komma i väsentligt bättre löneställning än den, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att gälla för medicinalråden eller som gäller för tredje gradens tjänster inom hela statsförvaltningen. Då jag för min del alltid ansett, att man bör, såvidt möjligt, afväga lönerna någorlunda jämnt åt alla håll, har jag ansett, att den nedprutning, som är gjord af reservanterna, icke är annat än befogad.

*Angående
omreglering af
förste provin-
sialläkar- och
provinsial-
läkarväsendet.
(Forts.)*

Det tredje skälet är rent lönetekniskt. Jag tycker, att dessa båda grupper, provinsialläkarne och förste provinsialläkarne, ha en så väsentligt ensartad ställning, att man icke bör införa två olika lönesystem i samma stat. Här föreslås, att förste provinsialläkarne skulle ha ett ålderstillägg på 600 kronor, medan provinsialläkarne skulle ha två på 500 kronor. Jag tror, att det för redan och ordningen i det hela är befogadt, att man här följer reservanterna, och de skäl som herr Thyren anført ha icke i någon mån kunnat rubba min uppfattning. Jag yrkar bifall till reservationen.

Öfverläggningen förklarades härmed vara afslutad. Herr talmannen framställde nu propositioner dels på bifall till utskottets förslag till aflöningsstat för förste provinsialläkare och dels på godkännande af den stat för förste provinsialläkare, som föreslagits af herr O. Jonsson m. fl. i deras vid punkten fogade reservation, och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som emellertid votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner den af statsutskottet i punkten 9:o) af dess förevarande utlåtande nr 6 föreslagna stat för förste provinsialläkare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den stat för förste provinsialläkare, som föreslagits af herr O. Jonsson m. fl. i deras vid punkten fogade reservation.

Omröstningen utföll med 62 ja, men 118 nej, hvadan kammaren godkänd den stat för förste provinsialläkare, som föreslagits af herr O. Jonsson m. fl. i deras vid punkten afgifna reservation.

Som tiden nu var långt framskriden uppsköts den vidare behandlingen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag skulle fortsättas.

§ 10.

Herr statsrådet grefve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901, och

angående upplåtande af visst område från kronoparken Grytan i Brunflo socken af Jämtlands län till Norrlands artilleriregemente.

Dessa propositioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 11.

Följande nya motioner afgåfvos:

af herr *Lindhagen*, nr 331, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i och tillägg till grunderna för förvaltningen af vissa kronan tillhöriga vattenfall, och

af herr *Bromée* i Billsta *m. fl.*, nr 332, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning af statsbana från Ströms vattudal till Ängermanälven.

Ifrågavarande motioner bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4.3 e. m.

In fidem

Per Cronvall.